

# COSINZEANA

REVISTA · ILUSTRATA · INTEMELIATA  
 IN · 1911 · APARE · LA · 10 · SI · 25 · ALE  
 FIECAREI · LVNI · DIRECTOR :  
 SEBASTIAN · BORNEMISA



Serbările dela Reșinari

Ceremonia arhierilor la mauzoleul lui Șaguna

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA  
 CLUJ · PIATA · CVZA-VODA · 16 =



# ABONAMENTUL:

În țară pe  $\frac{1}{2}$  an . . . . . Lei 60.—  
În străinătate pe  $\frac{1}{2}$  an . . . . . Lei 100.—  
Un exemplar la chioscuri și librării 8 Lei  
Anunțurile se taxează cu 2 Lei cm<sup>2</sup>

## Frământări, care vor rodi...

Se 'ncheie anul decând tinerimea universitară a pornit lupta pentru apărarea ființei naționale românești, chemând în vâltoarea ei sufletul națiunii întregi. Un an de luptă, care n'a cunoscut nicio șovăire, nicio intimidare, nicio precupețire, — aceasta este nota, care caracteriză mișcarea studențimei și pe care mulțimea o numește de obicei *luptă pentru numerus clausus*, dar care în realitate este o luptă dârză pentru asigurarea suveranității naționale între hotarele acestei țări.

Logic ar fi fost, ca — după un războiu, în care a triumfat ideea națională, superioară tuturor marilor idei sociale de azi, — această luptă a studențimei române să angajeze toate valorile mari ale țării, toate capetele ei luminate, pe toți fruntașii politici, presa și toată opinia publică. Privită în adâncul ei, lupta studențimei ar fi fost destul de largă, ca să-i încapă pe toți și destul de nobilă, ca să înlănțuie pe fiecare suflet, ori cât de sus ar fi fost el pus. Acest lucru însă nu s'a realizat.

Frământările studențești, acum la sfârșitul unui an, amenință să fie zdrobite de o nepăsare vinovată, din partea capetelor luminate, de-o ponegrire injurioasă din partea cea mai mare a pressei și de-o prigoană brutală și antipatriotică din partea fruntașilor politici și 'n special ai acelor din guvernul actual. Bilanțul unui an de luptă, în care studențimea a avut aproape numai decepții, pare a se încheia deci cu un faliment dureros, nu al mișcării studențești numai, ci și al ideii naționale, pe care minusculii politicieni de azi par a nu o mai înțelege ca marii lor predecesori.

Ar fi dureros să fie astfel. Toate vlăstarele acelea tinere, care se pregătesc pentru a lua în mânele lor mâine ițele angrenajului social și politic al țării, conducerea și viitorul ei, ar urma calea aceasta de pregătire cu sufletul lipsit de orice căldură, de orice idee călăuzitoare, sceptici și fără credință, că neamul acesta ar putea vreodată ajunge stăpân desăvârșit al sorței sale.

Prea ar fi grozav, prea ar fi demonic, ca lupta și frământările tinerimei noastre să nu dea rod, să rămână sterpe manifestații într-o perioadă de prefacere și refacere, când trebuie mai presus de orice cimentat temeiul suveranității naționale.

Nu credem așa să se întâmple, cu toate perspectivele dureroase și întunecate ce par a se deschide! Ar fi un dezastru ireparabil pentru viitorul nostru, ar fi să consimțim cu toții la fărâmițarea energiilor noastre naționale și la aservirea suveranității noastre elementelor streine din cuprinsul acestei țări. Acest lucru nu-i permis să se întâmple și de sigur nu se va întâmpla.

Lupta studențimei, care n'a stors până acum de-cât un noian de promisiuni vagi, din care nu s'a realizat însă nimic, cu toate că noul an școlar bate iarăș la poartă, nu va înceta. Execrabilul regulament nou universitar, care ar vrea să fie un *numerus clausus* deghizat și care lovește și știrbește atât de adânc libertatea studenților, nu va putea, de sigur, să oprească valurile frământărilor pornite în anul trecut. Cu toată oprirea și severitatea draconică ce o cuprinde, el va fi doar un docil ingredient moral, care însă nu va putea la nici un caz

stăvili răul și nu va putea mântui elementul românesc de primejdia streină.

Frământările tinerimei universitare din România cer deci alte soluții. Cer urgente soluții radicale care să permită desvoltarea și înflorirea suveranității naționale pe toate terenele și să deschidă larg zăgazurile unei primeniri sociale din întreg cuprinsul țării. Va da-o problemei studențești această soluție guvernului actual sau altul, aceasta nu mult importă. Ea însă va trebui fără doar și poate dată, căci numai ea singură mulțumește toate exigențele naționale ale mișcării tinerimei și numai ea singură chieazășuește izbânda elementului românesc în această țară.

„Situția demografică a României” și „Protocoalele înțelepților Sionului” — două valoroase scrieri apărute în legătură cu mișcarea antisemită dela noi — sunt palpabile și suficiente dovezi pentru sprijinirea aserțiunilor noastre. Tratănd fără narcotic chestiunea evreiască, ele impun soluțiile de lipsă și care nu pot fi altele, decât satisfacerea integrală a cererilor studențimei și aplicarea lor și în viața socială. Este o datorie de viață a Românilor, ca să impună aceste soluții chiar împotriva guvernului, dacă cu ajutorul lui nu se poate.

Astfel frământările tinerimei universitare române nu vor rămânea niște infructuoase frământări efemere, ci vor însemna începutul de primenire largă a unei atmosfere înăbșitoare și ucigașe, care trebuie să dispară și să facă loc suflului cald și binefăcător al unui naționalism integru și nefalșificat.

Dr. S. BORNEMISA.



## Serbările dela Rășinari

Anul acesta s'au împlinit 50 de ani dela moartea marelui Arhiereu Andrei Baron de Șaguna. Poporul românesc recunoscător binefăcătorilor săi a ținut de datoria sa de a prăznui cât mai demn aceasta aniversare. Spre scopul acesta s'au aranjat la Sibiu și la Rășinari în zilele de 12 și 13 Iulie înălțătoare serbări pentru comemorarea unuia dintre cei mai de seamă bărbați ai neamului. Serbările au fost onorate și de prezența M. M. L. L. Regele și Regina, împreună cu Principele și Princesesa Moștenitoare, prințul Nicolae și principesele Elena și Irina. Au luat parte la ceremonii membrii guvernului în frunte cu primul ministru d. Ion I. C. Brătianu, membrii înaltului cler I. P. S. Sa Mitropolitul Primat Dr. M. E. Christea, Mitropolitul Moldovei Pimen, al Ardealului Nicolae, Episcopii Triteanu al Romanului, Niculescu al Buzăului, Bartolomei al

Râmnicului, Ciorogariu al Orăzii, Nicolae Ivan al Clujului și Felea-cului, Bădescu al Carenebeșului.

Dintre bărbații politici au fost de față d. Octavian Goga, fost ministru și d. Iuliu Maniu, în fruntea membrilor marcați al partidului național.

Au mai luat parte ca reprezentanți ai Academiei Române d. Bianu și Murnu, iar ai Universității din Cluj profesorii Ghidionescu, Marin Ștefanescu și Victor Onișor.

În dimineața zilei de Sf. Petru și Pavel au sosit la Sibiu Suveranii, însoțiți de familia princiară și o numeroasă suită.

La gară au fost întâmpinați de membrii guvernului, ai Clerului și de autoritățile civile și militare ale orașului. Publicul foarte numeros venit și de prin satele vecine a făcut Suveranilor o manifestație impunătoare.

În cadrul serbărilor pentru co-

memorarea Mitropolitului Șaguna, Școala de cavalerie și-a serbat și ea jubileul de 50 de ani dela înființare. În onoarea acestei aniversări ofițerii școlii sub conducerea colonelului Moruzzi — avansat atunci proprio motto la gradul de general — a executat o serie de exerciții de călărie pe câmpia din fața cazărzii de artilerie.

Exercițiile acestea au stârnit admirația atât a Suveranilor, cât și a numeroasei asistențe.

Cătră amiază Măiestățile Lor, urmate de un lung cortegiu de automobile și trăsuri au făcut un pelerinaj la Rășinari, locul de odihnă al marelui Arhiereu.

Aici aștepta încă des de dimineață o mare mulțime de lume, săteni și sătence, sosiți din satele din împrejurime.

Vremea era admirabilă și soarele își desfăta razele sale aurii pe albul aprins al cămășilor dela țară.



Serbările dela Reșinari: Dl. Octavian Goga rostindu-și la mormântul lui Șaguna splendida cuvântare în numele Academiei române



Drumurile erau frumos pavoazate cu drapele tricolore și împodobite cu ramuri de brad. La ferestrele caselor erau atârinate țesături și covoare naționale artistic lucrate iar intrarea în sat și în biserică era străjuită de

și Răspunsurile le-a dat corul mixt din Sibiu sub conducerea profesorului Timotei Popoviciu. S'au depus pe mormântul marelui arhiereu o mulțime de coroane, din partea Arhidiecezei, a Mitropolitului Nicolae,

în numele „Asociațiunii“ a vorbit d. Valeriu Braniște. A mai vorbit părintele Plotogea din Satul nou în numele preoților sfințiți de Șaguna. Serbările au continuat apoi la Sibiu, unde s'a ținut slujbă divină în biserică catedrală, iar profesorul Dr. Ion Lupaș a ținut o interesantă conferință despre viața și faptele marelui Arhiereu.

Clișeele noastre din numărul de față reprezintă scene luate la fața locului în comuna Rășinari.



Serbările dela Reșinari: Familia domnițoare vizitând mauzoleul lui Șaguna

patru arcuri de triumf pe cari se citeau înscricțiunile următoare :

Bine-ați venit.

Trăiască Dinastia Română.

Credință: Uniți în cuget și-'n simțiri.

Bine sunt cuvântați cei ce vin în numele Domnului.

Dimineața s'a oficiat în biserică cea mare un serviciu divin, pontificat de I. P. S. Sa Mitropolitul Primat, asistat de Mitropolitul Ardealului Nicolae, de Pimen al Moldovei și de episcopii Triteanu și Ivan.

a școlii, societății ortodoxe, a Partidului Național etc. La orele 11 s'a ținut un parastas în fața familiei regale. După aceea s'a început seria vorbirilor. A luat cuvântul Mitropolitul Nicolae și Mitropolitul Primat, cari au ridicat glasul întru preamărirea faptelor mărețe ale marelui dispărut pentru binele și propășirea neamului. Dl Goga, cu talentu-i cunoscut a vorbit în numele Academiei Române.

Dl Primministru Brătianu a ținut o frumoasă cuvântare în numele guvernului.

## Ochilor tăi

O vrăjitoare,  
Care oprește  
Apele-n loc.  
Fermecătoare,  
Care topește,  
Raza din soare,  
În scrum și foc...

Nu poți pătrunde,  
Nici cu gândirea,  
Adâncul lor.  
În ei s-ascunde  
Viața, iubirea,  
Lumina toată,  
Dureri și dor...

Fermecătoare,  
Genele tale,  
Prind gândul drag..  
Și călătoare,  
S-aștern în cale,  
Florile albe,  
Visul pribeag..

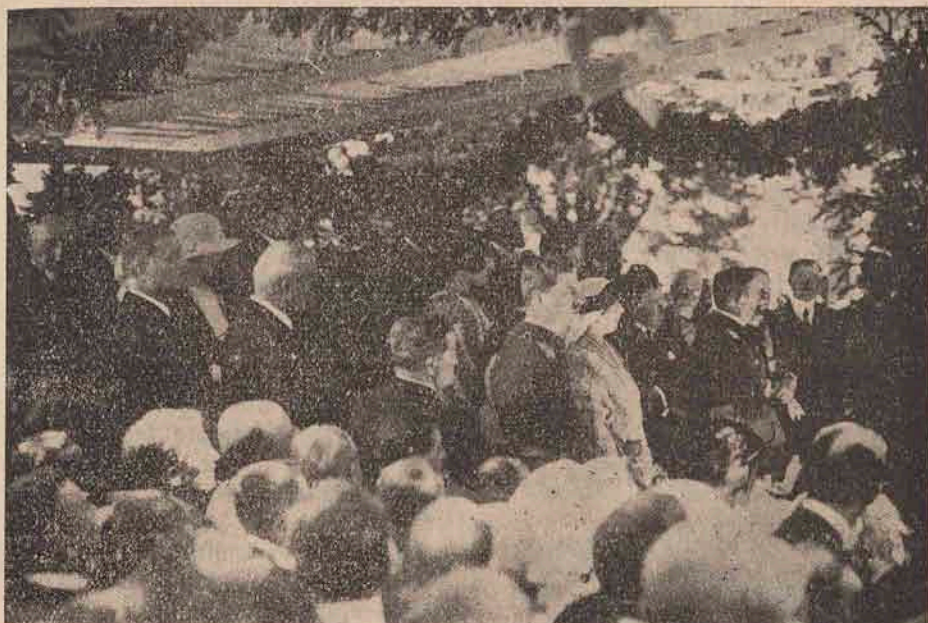
Ceasuri trudite,  
Zilele mele  
Clipe, ce mor.  
Gânduri iubite  
Blânderor stele  
Dați-mi norocul,  
Lumina lor...

Pulbere deasă,  
Din aur prinsă  
Ochi din schintei  
Lăsați să țeasă,  
Haină aleasă,  
Pentru mireasă  
Din ochii mei.

Iar tu, ascultă  
Pe cel ce cântă,  
Ochi din schintei.  
Și dă-mi o clipă  
Să port în suflet  
Lumina sfântă,  
Din ochii tăi...

G. Vlădescu Albești





Serbările dela Reşinari: Logea familiei regale, în care iau parte fruntaşii politici ai ţării

## Luptele cu taurii în Spania

Zeci de mii de spectatori aplaudă luptele toreadorilor. Imense bogăţii adunate de luptători. Tauri, cai şi oameni pier în luptă.

Una dintre distracţiile cele mai populare în Spania sunt luptele cu taurii. Câtă vreme la noi sportul de fotbal a ajuns în toate duminicile centrul de atracţie al curioşilor, la Spanioli se practică şi astăzi în toate oraşele mai mari ale ţării luptele romantice cu taurii, cari atrag în arenă zeci de mii de spectatori. Astfel în Barcelona de pildă în fiecare Duminică arenele sunt fixite de 20—30 de mii de oameni, cari admiră cu un deosebit interes sângeroasele încaerări, cărorora le cad victime atât caii cât şi taurii şi adeseori înşişi curajoşii toreadori. În fiecare luptă sunt ucişi de taurul furios câte cincisăse cai, străpunşi de coarnele lui ascuţite. Calul are presimţire, de ce-l aşteaptă, de aceea întotdeauna este dus în arenă cu mare greutate. Mai întâi i se leagă ochii, apoi un toreador îl încalecă, iar alţii doi îl trag de frâu. Bietul dobitoc se retrage plin de spaimă, dar este bătut cu bice şi curele şi forţat să între.

În fiecare Duminică sunt aduşi la arenă câte şase tauri. Toreadorul, care reuşeşte să-l rănească mortal cu sabia primeşte o răsplată de 15—25 mii de pezetas.

Acum în urmă a fost rănit la picior de coarnele unui taur un june luptător de abia 19 ani. Sal-

varea, care stă gata pentru orice eventualitate, l'a scos din arenă şi l'a pansat. Publicul l'a mai şi fluterat din cauza lipsei lui de atenţie. Supărat foc, tânărul toreador s'a înapoiat schiopătând în arenă, s'a apropiat de taur şi l'a străpuns cu sabia. Publicul în culmea însufleţirii l'a ridicat pe sus şi l'a purtat în triumf.

De multeori se întâmplă, că însuşi toreadorul să cadă victimă furiei taurului. Astfel nu de mult a fost străpuns cu coarnele un tânăr toreador în vârstă numai de 24 de ani. La moarte a lăsat o moştenire de 18 milioane de pezetas, câştigaţi în lupte.

Toreadorii îşi fac instrucţia într'o şcoală specială de lupte. Sunt în mijlocul lor oameni cu studii superioare, pentru că meseria aceasta este foarte rentabilă.

Lupta se începe de obicei la 5 p. m. Publicul nerăbdător însă începe a face o larmă asurzitoare cu mult înainte. Câte o jumătate de oră înainte strigătele, aplauzele şi chemările nu mai conţinesc. Zeci de mii de oameni, strigă, flueră, urlă şi bat cu picioarele în podele, producând o larmă infernală.

La orele 5 apoi doi banderillero călări, trec înaintea preşedintelui şi cer voie să se înceapă jocul. Preşe-

dintele li face semn cu o batistă albă, în semn de aprobare. Cei doi călăreţi mulţumesc şi se retrag. În urmă apar luptătorii câte doi îmbrăcaţi în frumoase costume naţionale împodobite cu panglici de mătase, trec la tribuna prezidenţială şi fac câte un compliment. Preşedintele aruncă în arena cheia dela grajduri, împodobită şi ea cu panglici. Un aprod în haine pompoase o ridică şi o dă maestrului grăjdar, care aşteaptă la uşă. Toreadorii îşi schimbă mantalele de gală cu altele mai simple de o culoare roşie aprinsă, cu cari irită taurii, sălbătăcindu-i.

După toreadori intră în arenă călări patru *picadori* iarăş în haine pompoase. În sfârşit uşa grajdului se deschide şi apare taurul admirabil şi-şi aruncă ochii sălbatici în toate părţile.

În spatele sângerânde i s'au implântat două sau trei săgeţi subţiri, frumos împodobite cu steguleţe, ceea-ce-l irită peste măsură. Când zăreşte caii se repede cu furie la ei. În câteva secunde un cal zace la pământ scaldat în sânge cu călăreţ cu tot. Bietul cal se apără cu picioarele, încearcă să muşte, dar înzadar, pentru că taurul i-a şi implântat coarnele în burtă, întorcându-l cu picioarele în sus. În urmă se repede furios la ceilalţi. În două trei minute alţi doi-trei cai zac la pământ. Picadorii nu rămân nici ei în neacţiune. În fiecare mână ţin câte o săgeată groasă ca o lumânare, ascuţită şi împodobită cu steaguri naţionale şi înşală taurul spre ei. Într'un moment dat îi implântă în spate câte o săgeată, bângând însă de seamă să înconjure împunsătura taurului, care l'ar da gata, dacă l'ar lovi.

Însălbătăciţ, cu câte zece săgeţi înfipte în spate, taurul se ia după picadori, cari cu o rară dibăcie îi înşală atacul. În sfârşit apare şeful toreador, îmbrăcat în manta roşie ca flacăra cu o sulită lungă în mână şi atrage taurul spre el. Acesta se întoarce deodată spre un picador, care tocmai i-a implântat în spate o sulită şi atacul urmează înverşunat şi dintr'o parte şi din alta. Jocul acesta se repetă în câteva mişcări, cari ţin publicul într'o extremă surescitare.

Deodată frumosul animal plin de sânge, pufăind cu mânie se repede atras de şeful toreador asupra acestuia. Este un moment de groază pentru toată lumea, căci se crede, că luptătorul nu va putea scăpa



teafăr de atacul furiosului animal. O luptă se încinge între cei doi dușmani. O luptă pe moarte și pe viață. Taurul taie aierul cu ascuțitul coarnelor, făcând mișcări turbate cu capul. Toreadorul șef, la rândul lui, pândește momentul potrivit, pentru a-i da în față lovitura de grație, căci legile luptei nu admit un atac laș pe spate. Lupta este în toiul ei. Deodată taurul cade străpuns de sulița adversa-

rului. Cu ochii înholbați spre dușman el își trage ultima suflare. Sângele îi curge șiroaie pe nas și pe gură. Viața falnicului animal se stânge pentru a distra zecile de mii de oameni, cari aplaudă sgomotos pe învingător.

S'a încercat și la Pesta odată introducerea acestor lupte, dar fără rezultat, căci taurii de rasă unguerească n'au primit lupta.

Isaccea și Tulcea, — panorama orașului acestuia se aseamănă cu orașele dalmatine, — intrăm pe canalul Sulina.

Brațul acesta duce cea mai mică cantitate de apă, totuși fiind cel mai scurt drum la mare a fost canalizat și e îngrijit de Comisia Europeană a Dunării făcându-l accesibil celor mai mari vapoare de mare. Canalul își face impresia unei șosele largi și vii. De altfel aici regiunea își schimbă înfățișarea. Salciile devin mai rari, în schimb malurile se acopăr de trestie. Vapoare nu mai întâlnim, totul e tăcere și amortire. Te cuprinde un simț al singurătății și te miri de un pescăruș, ce se leagănă în vânt, sau se repede ca fulgerul la suprafața apei. Din când în când apare în apropiere câte un ghiol, — lacurile Deltei, — brațul părăsit al Sulinei, sau câte o gâră

## O excursiune în Delta Dunării

de Ioachim Rodeanu

asistent la Institut. de Geografie al Univ. Cluj

Cu prilejul unei excursiuni de studii din vara aceasta, organizată și condusă de d-l prof. Dr. V. Meruțiu, dela Universitatea din Cluj, am avut fericita ocazie, să cunosc una din cele mai interesante și mai pitorești individualități geografice ale țării noastre: Delta Dunării.

Dunărea înainte de revărsarea sa în Marea Neagră se desface în trei brațe puternice, — cari cu litoralul mării împreună formează un triunghi asemănător grecescului „delta”, — dând viață unei lumi imense de

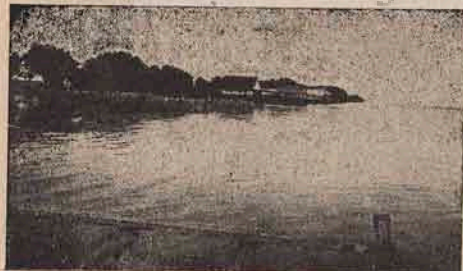
Sulina aci întâlnim pentru întâia dată scumpa noastră Dunăre, palidă la față, de mîlul ce-l poartă spre mare. Părăsind cheiul portului zgomotos lăsăm în urma noastră mulțimea vapoarelor de diferite tonaje și ne îndreptăm în sensul curentului spre mijlocul apei. De aici ni se oferă o priveliște de o rară bogăție în forme și culori: în dreapta dealurile Măcinului cu vârfurile ascuțite își reamintesc piscurile sălbatic dîntate ale Carpaților Meridionali, în stînga malul basarabeian în formă de plaje se îndină cu orizontul și la mijloc Dunărea își rostogolește încontinuu masa gălbuie. Privind de pe vapor suprafața apei, te prinde un fel de somnolență, care te face să vezi ca printr'un păianjiniș malurile acum mai îndepărtate. Conturul fluviului e precizat de șireagul fără sfârșit al salciilor, care se chiorăsc somnoros în oglinda apei. Identitatea peisajului se continuă și cum totul în natură se prezintă în dimensiuni uriașe, te prinde un fel de sfială. Din când în când apare câte o roată gigantică, ce scoate apa Dunării pentru irigația terenurilor de horticultură, sau ne oprim la vr'un port micuț. Lăsând în urmă portul Reni de pe malul stîng, — odinioară centru de gravitație al produselor Basarabiei, — spre dreapta



Vâlcov. Scoaterea icrelor din nisetri

— canal natural, — care leagă ghiolurile cu apa Dunării, sau se pierde în adâncimea stufăriilor. Mai târziu își fixează atenția un șireag de case aliniate în lungul Dunării. Figuri curioase — între cari descoperim un preot venerabil — ne privesc de pe mal. Fără să vrem ne punem cu toții întrebarea, ce se face oare un intelectual izolat de lume în regiunea aceasta a apelor?... Am ajuns la Cianurolia, dar trecem înainte fără oprire.

Înainte de a obosi de priveliștea aceleiaș panorame, care totuși te fixează și te face să-i simți farmecul deosebit, ajungem la Sulina. Orașelul acesta așezat la revărsarea canalului în mare, izolat de țară prin



Sf. Gheorghe. Cherhanale la Dunăre

bălării. Această regiune noi o numim Delta Dunării, având o suprafață considerabilă de peste 2600 klm<sup>2</sup>. — am putea zice un mic județ.

Mărginită spre S. de podișul Dobrogei, care se termină spre Dunăre printr'o râpă prăpăstioasă, bătrâna Dunăre se bifurcă la E. de Isaccea. Brațul de N. Chilia, se prelinge discret dealungul podișului basarabeian până la mare, iar ramura de S. Tulcea, spălând baza podișului dobrogean, la câțiva klm. spre E. de Tulcea se împarte din nou: în stînga și în mijlocul Deltei curge brațul canalizat al Sulinei, iar în spre dreapta brațul Sf. Gheorghe.

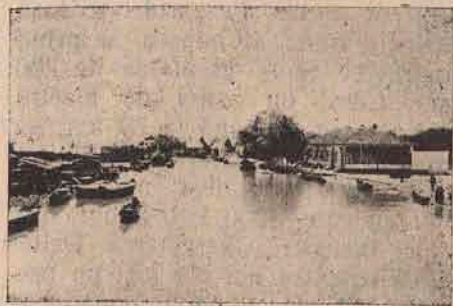
La Galați luând vaporul pentru



Cheiul Sulinei și vapoare pe canal



apele Deltei, se pare un avanpost înaintat de omenime spre întinsele pustiiuri ale mării. Pe Dunăre cir-



Vâlcov. Canalul Belgarsky

culă o mulțime de vase sub diferite pavilioane, altele stau ancorate la cheiu. Aci ne așteaptă o mulțime de oameni dintre cari își atrag îndată atenția Turcii cu fesurile și Lipovenii cu bărbile lor respectabile.

Dealungul Dunării se înșiră un rând de case, unele cu etajuri și fațade pompoase, altele mărunte și cernite, toate însă cu coperișul turtit al Levantului. Cafenele cu mesele la stradă, cofetării „grețești”, frizerii, magaziile întunecoase alternează cu firmele diferitelor reprezentanțe de ale statelor europene și dau orașului un aspect propriu. E un amestec de civilizație pretențioasă cu aspectele umile ale unei lumi întârziată.

Urmând ca dela Sulina, — cartierul nostru general — să facem câteva excursiuni prin împrejurimi, prima noastră țintă e vizitarea bă-



Insula Șerpilor, din depărtare. Vedere spre E.

(Fotografie luată de dl A. Florinescu, șef de lucrări la Univ. Cluj)

lăriiilor. Balta începe în vecinătatea orașului. Ea este acoperită de vegetație aquatică; pipirig, papură, covârșite de trestii, formează toate împreună o pădure deasă și înaltă de 5—6 m. Acest desiș nu poate fi străbătut decât cu lotcele dealungul gârlelor. Gârlele sunt canale naturale pline cu apă, cari cu ocazia revărsărilor Dunării umplu ghiolurile și bălțile de apă, iar când nivelul fluviului scade, apa revine în Du-

năre pe acelaș drum. Astfel gârlele sunt un fel de rezervoar natural pentru stabilizarea nivelului Dunării.

Intrând în gârlă, — care șerpuieste capricios prin desimea stufului, îngustându-se la 2—3 m. ca apoi să se lărgescă — calea noastră e presărată de nuferi argintii. Se pare, că te adâncești într'o pădure compusă din aceleași esențe, dar pădurea aceasta nu mai are sfârșit. E numai stuf și apă. În imperiul acesta domnește o liniște neînchipuit de profundă și care te apasă pe suflet. Deodată de o mică adiere trestia începe un legănat ușor, apoi face



Vâlcov. Un canal

complimente tot mai adânci... se aud glasuri pițigăiate... paserile bălții se ridică în văzduh, speriate de tainica simfonie... sau poate de plescăitul cadentat al ramelor noastre... Aceasta este balta.

Un alt moment important al excursiunii noastre este vizitarea Insulei Șerpilor, pământ românesc aruncat la vr'o patruzeci și cinci klm. în mare spre E. de Sulina. Urcăm pe torpilorul „Năluca”, — un vas adorabil al flotei noastre marine, — și eșim la larg. Sulina rămâne tot mai mult în urmă, farurile abea se mai disting, în fine de jur împrejur ne vedem înconjurați de apă. Marea moleșită abea își mișcă fațada. Reflectând razele solare ea se aseamănă unui covor de-un albastru închis, care e presărat cu dărnicie de solzi aurii. Dela proră privim jocul luminii pe luciul întins al apei și căutăm spre orizont, încotro bănuim insula. La o vreme se desprinde un mușuroiu învelit în ceață: este Insula Șerpilor. Din depărtare

ea se aseamănă cu o cupolă turtită, purtând pe vârf o cruce uriașă — farul insulei. Ancorând în apropiere



O casă țărănească în comuna Letea

rea insulei, — ale cărei margini stâncoase se ridică ca un zid cu vr'o 20 m. deasupra mării, — o barcă ne transportă pe uscat.

Insula n'are întindere mare. Suprafața ei este de 17 hect. iar structura e compusă din gresii silicioase și dure, cartite și conglomerate. Ne urcăm pe o potecă spre punctul cel mai înalt al insulei, unde e așezat farul. Lângă far stau niște clădiri, distruse de nemți în timpul războiului, încât pichetul de observație e adăpostit în niște bărci.

De altfel puțină viață e pe această insulă. Ea poartă mai mult nota singurătății și a pustiei. Plantarea de pomi din primăvara aceasta n'a reușit, iar iarba s'a ars de timpuriu, încât cele câteva oi observate în umbra farului, o duc rău de tot.



Grupul excursioniștilor Institutului de Geografie din Cluj la Insula Șerpilor. (Fotografie luată de dl A. Florinescu, șef de lucrări la Univ. Cluj)

Dintre animale se găsesc mulți șerpi negri, cu pântecile roșii — de aici numele insulei, — și printre stâncile de lângă mare găsim o pasere albă, ce trăiește cu pești: larul.

Reîntorcându-ne spre seară la Sulina, marea părea și mai pasivă ca în dimineața zilei aceleia. Admirăm de pe vapor apusul soarelui și ceva



mai târziu trei luceferi puternici, farurile Sulinei. Inoptându-se, drumul spre intrarea în canal ni-e indicat de jumandurele luminate, ce par niște felinare misterioase presărate pe apă de geniile mării.

Pe lângă frumusețile naturale neobișnuite vizitatorului îți mai stârnesc curiozitatea dela prima vedere înșiși localnicii ținutului, Lipovenii, pescari de meserie. Pe aceștia între altele i-am putut cunoaște în comuna Letea, așezată în grindul Letea, spre Nord-West de Sulina. Grinduri se numesc locurile mai ridicate din lunca Dunării, de obicei în forma lunguiată a unei spinări înguste. În general grindurile rămân scutite de apă chiar și cu ocazia inundațiilor mari, de-aceea satele sunt așezate pe grinduri și pe ele se refugiază animalele când vin apele mari.

Dela Sulina pornim dealungul țărmului mării în căruțe țărănești, trase de cai mărunți și iuți ca para focului. Dela o vreme lăsând marea în dreapta, noi continuăm în stânga drumul nisipos al grindului. Alături de drum pe ambele părți se întinde mlaștina cu stufării. Mai târziu grindul începe a se lărgi, apoi apare o fâșie îngustă de miriște, iar în depărtare o alee de copaci. Ne apropiem de sat. Câteva mori de vânt presărate pe marginea comunei, trecem un val și intrăm în comună. În dreapta și în stânga străzii largi case acoperite cu trestie, în fața caselor spre stradă pretutindenea o grădiniță cu flori. Curtea e foarte largă și împrejmuită cu gard de trestie. Observi în curte un cuptor de pâne, niște șoproane, unde se țin diferite scule și se adăpostesc vitele. Adesea se mai găsește câte o barcă, așezată în umbra unui pom, aceasta pentru cazul, când apele mari rupând digul din jurul satului ar amenința locuitorii. În interiorul caselor o curățenie atrăgătoare; pereții spoși în alb, acoperiți cu icoane, între cari multe cu personajii din familia Romanovilor. Pe paturile fără saltea găsești covoare frumoase și perini. Sătenii petrec ziua în baltă cu pescuitul, cu îngrijirea vitelor albe și mărunte, — un soi adaptat condițiilor din Delta. Puțini mai îndrăznesc, să samene pentru întâmplare câte o fâșie de săcară.

La Letea e demnă de amintit pădurea ei de stejar. Ca o ciudățenie stejarul s'a adaptat locului nisipos și formează o pădure cu copaci uriași. Vegetația pădurii are un caracter mediteranean gă-

sind aci vița de vie în stare sălbatică și o lână cunoscută în Crimeea și Caucaz, — periploca.

Nu pot trece cu vederea ultima noastră stațiune, Veneția românească, Vâlcovul, așezat în stânga brațului Chilia și nu departe de mare. Orașelul acesta e străbătut de o rețea de canale pitorești, care dau țărgului un aspect unic la noi în țară. Peștele, prins din mare sau din Dunăre, e adus pe bărci dealungul canalelor până în mijlocul țărgului. Pe ambele laturi ale canalului principal — Belgarsky — se înșiră un rând de cherhanale, unde peștele se sară și se depozitează.

Să mai amintesc poate, că peștele cel mai mult se prinde cu cârligele. De o sfoară lungă de 2—3 klm. spânzură din interval în interval câte un cârlig de grosimea unui

piron. După ce capetele sfoarei s'au fixat la țărm, ea se introduce în mare în zig-zag. Cârligele sunt susținute la suprafață de dopuri mari de plută. Pescarul vizitează cârligele zilnic și adesea se prind nisetri, ce ating greutatea de 200 kgr. Când un astfel de nisetru conține icre — până la 50 kgr. — pescarul a făcut lovitura, dat fiindcă icrele negre se plătesc în comerțul liber cu câte 4000 Lei kilogramul.

De încheiere, cercetarea Deltei Dunării pentru noi n'a fost un prilej numai de a ne îmbogăți cunoștințele, ci această excursiune ne-a făcut să înțelegem și să iubim și mai mult frumusețile naturale ale acestei scumpe țări, încât zilele petrecute la gurile Dunării, zile de înălțare sufletească, vor rămânea veșnic în amintirea noastră.



Gârle imputită din regiunea Sulinei  
cu vegetație aquatică

## Draga mea

Draga mea cuprinde dorul  
Numa 'ntr'o privire...  
Draga mea, când trage storul  
Face să te prindă dorul...  
Și oprește călătorul  
Când își scoate 'ncel, căpșorul  
Gata, să se mire...  
Draga mea, de-ar vrea-i stăpână  
Pe o lume 'ntreagă...  
Numai dintr'un semn din mână  
Draga mea, de-ar vrea-i stăpână  
— Când se duce la jântână —  
Pe flăcăiii ce se'ngână  
Toți, ca s'o aleagă.

Dar drăguța știe bine  
Cine-i în grămadă...  
— Nu alege pe oricine  
Căci drăguța știe bine  
Că'n adins doar unul vine —  
Ea mă caută pe mine  
Să mă vadă!

Const. Crișan

## Șoapte

Eu nu-ți dau flori, nici cântece la geam  
Și nici nu-ți împletesc cununi de stele.  
O inimă curată-i tot ce am,  
Ș'un sufler bun, neîntinat de rele.

Eu nu-ți vorbesc cu ochii visători  
Și nici nu plâng când vreo visare-mi moare, —  
Și n'am cerut din scumpele-ți comori  
Să-mi dai măcar un zîmbet sau o floare.

Eu nu-ți trimit în tainice cântări  
Dorinți în inserarea argintată. —  
Nici flori nu-ți dau cu taine 'n tremurări...  
Eu nu-ți dau flori, ci-o inimă curată...

Teofil Bugnariu



## Cum și-a afumat domnul Vorel pipa de spumă de mare

Schiță de Jan Neruda

În ziua de 16 Februarie a anului o mie optsute patruzeci și încă vreo câțiva ani și-a deschis dl Vorel\*\* prăvălia dela „Ingerul verde“.

— „Ascultă, Poldi,\*\* a zis dna căpităneasă din catul de deasupra noastră, domnișoarei fiicei sale care se ducea tocmai în târg și ieșise pe coridor: „să mi-l cumperi la băcanul ăl nou deacolea. Putem să încercăm și noi la el“.

Vre'unul din cei ușuratici va crede, poate, că deschiderea unei băcănii nu este tocmai o întâmplare prea deosebită. Unuia de teapa asta i-aș spune numai: Vai de tine! ori aș da numai din umeri și n'aș zice nici cărc. Pe vremurile alea, când venea săteanul la Praga numai odată în douăzeci de ani, ce ajungea prin poarta dela Strahov până'n ulița Pintenilor — găsea la acelaș colț de uliță un băcan, ca înainte cu douăzeci de ani, un brutar sub acelaș acoperământ și pe băcan într'aceeaș casă. Pe atunci își aveau toate locul lor anumit și să deschizi deodată o dugheană în care să vinzi grîș, unde era mai înainte o altă prăvălie, ar fi fost socotit drept o prostie așa de gogonată, încât nimănui nu i-ar fi trăsniț prin cap așa ceva. Prăvălia se mostenea din tată în fiu și dacă și trecea câteodată în mâinile câte unui nou-sosit din orașul Praga sau dela țară, totuș, nu se uitau la dânsul locuitorii băștinași cu neîncredere, ca la un strein, fiindcă se supunea întrucâtva ordinei lor obicinuite și nu le lărbăcea capul cu schimbări.

Domnul Vorel nu numai că era un om cu desăvârșire strein, dar își mai deschisese prăvălia la „Ingerul verde“ pe unde de când e lumea-lume nu fusese o prăvălie și a mai lăsat spre scopul acesta să se găurească zidul locuinței din parter, spre uliță. Acolo era întotdeauna o fereastră boltită și în fereastra asta ședea de dis-de-diminează până'n seară doamna Staniek, în fața unei cărți de rugăciuni, cu un coșoroc verde la ochi și fiecare trecător putea să o vadă. Pe văduva cea bă-

trână au dus-o în trăsură la Koșirș\* acum un sfert de an și-acu — ce voia să spună prăvălia asta?! În ulița aceasta se mai afla o băcănie, nu-i vorbă, jos, în capătul uliții, dar ce mai era nevoie de a doua băcănie?! Pe atunci mai aveau oamenii parale și își cumpărau de cele mai multe ori marfa chiar dela moară.

Poate că se va fi gândit domnul Vorel așa: „Tot o să meargă!“ Poate că era încrezut în frumsețea sa trupească și poate că — fiindcă era un flăcăiandru frumușel, cu obrații rotunjiți, cu nește ochi visători, albaștri, svelt ca o fecioară și, pe lângă toate astea, necăsătorit — poate că, zic, se va fi întrebat: cum să nu-mi vină bucătăreșele? Dar ciudate lucruri mai sunt toate astea!

Trecuse cam un sfert de an de când se mutase domnul Vorel în ulița numită. Venise de undeva, dela țară. Nu știau oamenii nimic altăceva despre dânsul decât că este fiu de morar — poate că el însuș le-ar fi spus bucuros mai multe dacă l-ar fi întrebat cineva. Își dădeau însă cu toții pe față mândria băștinașilor: le era strein!

Sta domnul Vorel, seara, în „casa galbenă“, la un pahar de bere, într'un colț al mesei, lângă sobă, singurel cuc. Ceilalți nici nu-l încrestau, mult dacă se îndurau să dea nițel din cap, când îi saluta dânsul. Cine venea mai târziu decât băcanul privea la el ca și când streinul ăsta ar ședea pentru întâia dată acolo; de venea băcanul mai târziu se'n tâmpla că vorba începută poticnea.

Ba, ce e mai mult, nici chiar ieri nu și-a bătut nimeni capul cu dânsul, cu toate că s'a dat o serbare așa de minunată. Și-a serbat doară oficiantul de poștă, domnul Iarmarek nunta de argint! Domnul Iarmarek a rămas, ce-i drept, bur-lac bătrân până acum, dar tocmai în 18 Februarie s'au împlinit 25 de ani de când era cât pe-acî să se însoare. Mireasa i-a murit în prezua cununiei și domnul Iarmarek nu s'a mai gândit la altă însurătoare, rămase credincios miresii sale și lua serbarea nunții de ieri cât se poate de serios. Iar ceilalți ve-

cini, toți oameni de omenie, unul și unul, nu vedeau în faptul acesta nimica deosebit, iar când a poruncit domnul Iarmarek în cinstea zilei de astăzi, la sfârșitul obicinuitelor păhare de beutură, încă trei sticle de vin de Melnik\*, au închinat din toată inima unul altuia. Păharele făcură ocolul — birtașița avea numai două pahare de vin în restaurant — dar nici un pahar nu ajunsese până la domnul Vorel.

Și — totuș — avea domnul Vorel astăzi o pipă nouă de nouță, de spumă de mare, bătută cu argint și asta și-o cumpărase numai ca să se arate și el ca un vecin vrednic.

În 16 Februarie, la ceasurile șase dimineața, își deschise așa-dară domnul Vorel băcănia „La Ingerul verde“. Din preseară încă erau pregătite toate în păr și prăvălia scilicet de albă și de nouă ce era. În rafturi și în sacii desfăcuți lumină făina, mai albă decât peretele spoit alb de curând, iar mazărea care era mai galbenă decât uneltele portocalii de jur-împrejurul prăvăliei, strălucea. Vecinii și vecinele se uitau lung înlăuntru, de câteori trecu pe acolo, unii făcură chiar un pas înapoi, ca să se uite încăodată. Dar nu intra nimeni în băcănie.

— „Las' că o să vină ei!“ își zise domnul Vorel, cam pe la ceasurile șapte, îmbrăcat într'un roculeț scurt, cenușiu, și în pantaloni albi, de postav.

— „De-aș face numai începutul!“ zise el pe la opt, și-și aprinse pipa cea nouă de spumă și pufai odată.

Pe la nouă ieși până aproape de ușă și se uită nerăbdător pe uliță, știricind de nu se apropie în sfârșit primul mușteriu. Tocmai atunci trecea pe stradă în sus Leopoldina căpitanului. Domnișoara Leopoldina era o domnișoară durdulie, nu prea înăltuță, dar cu niște brațe și solduri sdravene, și avea cam ceva peste douăzeci de anișori. I-a mers vestea deja de patru ori că o să se mărite. Ochii ei de culoare deschisă aveau expresia aceea de nepăsare, la dreptul spunând obositoare, care se furișează în ochii tuturor femeilor dacă nu vreau să li se apropie logodnicul. Mersul ei era cam legănat, ca al unei răuște, dar tot își avea însușirea sa proprie. În restimpuri, adecă deseori poticnea și atunci se apuca de haine, ca și când ar fi călcat pe ele. Mi-se părea că umbletul ei se asemăna unei lungi poezii

\* O delicioasă schiță din colecția vestică „Povești din Mala Strana“ de Neruda.

\*\* Vorel însemnează în l. cehă: șoim.

\*\*\* Diminutiv dela Leopoldina.

\* Cimitir în Praga.

\* Localitate cu vinuri vestite în Cehoslovacia.



epice, împărțite în strofe anumite, după cadența pașilor ei. Ochiul băcanului se opriră la domnișoara Leopoldina.

Domnișoara venise cu coșul în mână până lângă băcănie. Privi în sus, ca și când s'ar fi mirat de ceva, apoi se împiedecă de trepte și, odată, se găsi în pragul ușii. Încă nu intrase de tot și își și duse repede nasul în batistă. Domnul Vorel fuma adecă, de plictiseală, și băcănia îi era plină de fum.

— „Sărut mâna! Ce poftiți?“, o întrebă domnul Vorel, prietenos, se retrase doi pași înapoi și așeză pipa de chilimbar pe tarabă.

— „Două măsuri de griș, de calitate mijlocie“, porunci domnișoara Leopoldina, dar fața și-o avea întoarsă pe jumătate afară din băcănie.

Domnul Vorel își dete osteneala să se grăbească. Măsură cele două măsuri, mai adaose aproape o jumătate de măsură pe de-asupra și le turnă într'un toc de hârtie. I s'a părut că s'ar cădea să spună ceva, bolborosi: „O să fii foarte mulțumită, mult stimată domnișoară, — așa! — mă rog, aici!“

— „Cât face? întrebă domnișoara Leopoldina cu respirarea puținel reținută și tuși nițel, înecat, în batistă.

— „Patru crețari. — Mulțamesc. Sărut mâinile, cu tot respectul! — Inceputul! — dela o domnișoară frumușică — asta o să-mi aducă de sigur mare noroc!“

Domnișoara Leopoldina îl privi rece. Un băcan strein ca ăsta ar putea să fie bun-bucuros dacă l-ar lua de bărbat Ana, roșcovana săpunarului, — și așa un băcan își ia nasul la purtare să... Nu-i răspunse nimic și ieși afară.

Domnul Vorel își frecă mâinile. Privi din nou pe uliță și ochii-i se opriră asupra cerșitorului Adalbert. O clipă mai târziu se afla domnul Adalbert în pragul ușii, ținându-și șăpculița albastră în mână.

— „Aici, na, un crețar de ai buni“, zise domnul Vorel, omenește. „Să vii în fiecare Miercuri“. Domnul Adalbert mulțumi surâzând și plecă.

Domnul Vorel își frecă din nou mâinile și-și zise: „Cred că trebuie să-mi intru în prăvălie fiecare om, numai să mă uit respicat în ochii lui. O să meargă!“

Intr'aceea însă sta la „Pivnița adâncă, Leopoldina căpitanului și povestea tocmai cu doamna Consilierului Kodik: „E atâta fumărie în băcănia lui, de se fac păstramă toate lucrurile!“; iar când a venit, la prânz,

supa pe masă, sta să jure cu toată lotărârea domnișoara Leopoldina că miroase a tutun și a pus lingura de-oparte.

Seara își povesteau deja toți vecinii că băcănia domnului Vorel miroase a tutun, că făina e prăjită și că grișul ar fi afumat și că ar fi ca o păstramă. Iar domnului Vorel i-au zis de-atunci încolo: „băcanul-păstramă“ și — soarta i-a fost petcluită!

Domnului Vorel nici prin minte nu-i trecea de cele ce se petrec. Ziua dintâi a fost cam sărăcăcioasă, bine, poate că tot o să-i meargă în ziua a doua, a treia! La sfârșitul săptămânii nu se ridicaseră încasările nici chiar până la suma de doi fiorini!

Și tot așa a rămas într'una. Dintre vecini nu-i venea nimenea, iar dintre cei de afară cam rar de se rătăcea câte unul în băcănie.

Numai domnul Adalbert venea regulat. Singura mângâiere a domnului Vorel era pipa sa de chilimbar. Cu cât era mai amărât, cu atâta pu-făia din gură nori mai grozavi de fum. Fața domnului Vorel a ajuns palidă, fruntea i-a căpătat crețe, pipa de chihlimbar însă se făcea tot mai neagră și strălucea de bine ce-i mergea.

Polițiștii de pe uliță aruncau căutătură veninoase în băcănie spre neobositul fumător — și să fi îndrăsnit să apară o singură dată cu pipa în gură în pragul ușii! Mai cu seamă unul din polițiști, micul domn Novak, ar fi dat mult să-i poată lovi pipa aprinsă dintre dinți. Instinctiv simțeau și dâșii antipatia vecinilor față de strein. Dar domnul Vorel sta, fără de voie după tarabă și nu se urnea din loc.

Băcănia ajunsese părăsită peste tot — și sărăci. După un timp de cam cinci luni de zile se arătară figuri ciudate — erau ovreii. La fiecare vizită de acestea închidea domnul Vorel ușa de sticlă din băcănie. Vecinii povesteau cu toată siguranța că în „Mala-strana“ („Partea cea mică“, suburbii din Praga — trad.) o să se dea unul peste cap, o să bancroteze. „Cine se lasă odată la vorbă cu jidovii...“

La St. Gallus își povesteau deja oamenii că domnul Vorel are să se mute și că gazda casei are să facă din prăvălie iarăș odăi de locuit. În sfârșit, cu o zi înainte de ce s'a mutat domnul Vorel, a rămas băcănia închisă ziua întreagă.

În ziua următoare se adună în fața băcăniei închise a domnului

Vorel foarte multă lume și dela nouă dimineața până seara a fost locul plin de oameni. Povestește lumea că după-ce n'a putut gazda casei să gasească pe domnul Vorel a lăsat să deschidă băcănia cu puterea, că a căzut atunci pe ușa crepată un scaun pe uliță și că domnul Vorel sta atârnat sus de tot, într'un cui.

La ceasurile zece a venit comisia judecătorească și a intrat prin casă în băcănie. Au luat pe sinucigaș de sus și domnul Uhmühl, comisarul polițienesc din „Mala-Strana“, a ajutat și dânsul.

A dat cu mâna în rocul celui mort și a scos de acolo o pipă. A ținut-o în spre lumină și a zis: „N'am văzut de când am zilișoare o pipă de chihlimbar pe care să o fi afumat cineva așa de frumos — uitați-vă numai la pipa asta!“

Traducere liberă de  
ABATELE M. ZAVORAL și  
HORIA PETRA-PETRESCU

## Hai în luncă

*Hai în lunca de pe vale,  
Unde flori de mac cresc multe,  
Să topim a vieții jale  
Dorul tău de-al meu s'asculte.*

*Să căutăm o cărarușă,  
Spre un loc uitat de lume,  
Unde dorul n'are ușă,  
Și să ne chemăm pe nume!*

*Să trăim în pace-adâncă  
Strânși de dragul tinereții  
Și-apoi vie peste luncă,  
Noaptea zilei, noaptea vieții.*

T. Turel

## CÂNTECE PENTRU MIA

### Seară

*Privește, Mia, cum se lasă seara,  
Cu pâlăiri de candele în zare,  
Cu tremurări de aripi nevăzute,  
Cu adieri molatice, ușoare...*

*Pe boltă sus, un nor s'a ntins să  
[doarmă,  
Și stelele au ațipit supt el,  
Stângând scânteii ce licăriau aprinse  
Ca pietre prețioase de inel.*

*Dar de privim în sufletele noastre  
Un rai întreg de stele tremurate,  
Se oglindesc, cu tresăriri sfioase,  
De lăcrămioare pururi nepătate...*

Gr. Vēja



## Vrăjitoarea

— „Caramelo, cap de șarpe. H'arată-i norocul la cuconița, țucu-i gurița. Spune-i din ghihor trai cu noroc!..”

Și vrăjitoarea șezând turcește sufla desemnând cruci peste scofârliă, a cine știe ce fel de gănganii.

Fetișoara cu sânul svăcnind de emoția viitorului, chitia în toate părțile, să n'o vadă cineva.

— „Huite-l, cum s'arată în fundul ghihocului, ca un Făt frumos!”

Cu mititica, se'nvârtea pământul. Se uită și ea în ghioc și i-se păru, că vede un chip pe fundul scăfârlii.

— „Zău, că-i chipul lui Toderuț”, scapă fata vorba.

— „Și ți-l h'aduc la noapte, lângă dumniata... Să mă trzânească și fulgere, de nu ți-l haduc. Huite așa ți-l pun în brațe.”

Și țigancă ridicându-se de jos, cuprinse în brațe mijlocul fetii.

— „Ce să-ți plătesc”, îngână fata tremurând carnea pe ea.

— „Numai doi poli... Un săculeț cu mălai și o haină oareșe... Și să mă stropsească, dacă la noapte nu-l hai, cum vrei dumniata. Să mă fulgere... Zău, nu... Dacă-i putea dormi de gurița lui h'a dulce...”

Copilei îi era când prea cald, când prea rece. Simția ceva furnicăndu-i în tot trupul.

— „Bine! Îți dau, dar să nu mă spui la nime!”

— „Să horbesc, de-oiu spune cuiva!”

O trage pe țigancă în casă. Pune râtezul pe ușa tindei. Se mai încredințează odată prin geamul ferestrii, dacă n'a văzut-o cineva. Apoi întorcându-se spre vrăjitoare:

— „Mi-e drag Toderuț, ca lumina ochilor. Și mi-e frică, că mi-l înșală ofticoasa aia a Sârbului... Ajută-mi! Nu mă lăsa, că-ți dau ce vei cere.” Și începu a plânge. Vrăjitoarea o îmbărbăta:

— „Pân' trăiește Frușca și capul hei de șarpe, Toderuț, hăl ca un luger, nu-l pupă haltă fată...”

— „N-o fă-mi” — o grăbi fata — „să nu se'ntoarcă mama dela oraș!”

Sgripturoaica ceru o pătură. Fata o aduse la repezeală. O întinse jos pe padimentul casei, scoțind din sânul-i murdar, păr de porc, de căne, strămătură și alte bazaconii.

— „Adă-mi și-un vâtrai!... Și-o sătă... O peană de găină pestriță... Acum o oală de lut nesmălțuită...”

Îndrăgostita se'nvârtea într'un pi-

cior ca un priznel. Când toate au fost strânse, vrăjitoarea porunci fetii se'nchidă ochii. Și începu, cu boscioanele...

— „E gata... Cred, că Toderuț nu mai poate răbda pân'de seară... Numai decât ai să-l vezi, venind călare pe-un cal săzdrăvan... Acum ar fi bine să-l aștepti la pârlazul grădinii... S'ar supăra foc, dacă nu te-ar afla acolo. Ar fi toată oste-neala de geaba!”

Fata plăti la repezeală și o însoți până la poartă.

— „Când vei mai da prin sat, intră la noi. Dar să n'aud o vorbă legănată... M'ar omorî mama!”

— „Vorbă să hie... Nu-i Frușca de eri, de-alaltăeri...”

Câte fete au să-mi mulțamească mie norocul.”

Linuței îi ardea pământul sub picioare. Trase zăvorul peste porțiță și din trei sărituri fuse la pârlaz.

Inima i-se sbătea ca peștele în roci. Cu mâna streșină la ochi, căuta ceva în depărtare. Ca și când i s'ar fi năzărit Toderuț, zâmbia din tot corpul. Apoi devenea serioasă, ca o bătrână.

Glasul mamei, care-i striga, să-i descuie, o infioră.

— „Ma văzut... Și el nu mai vine!”

Alergă speriată la porțiță. Trase zăvorul cu mâinile tremurânde.

— „Bine faci mamă, că stai cu poarta'ncuiată! Nu știi năcazul de unde-ți vine... Vezi, că-i plină lumea de hoți!...”

Lina auzia, dar nu'nțelegea nimic. Gându-i fugea, căutând pe Toderuț. Il vedea de-odată ținând de coarnea plugului, trăgând cu coasa, cântând din fluer pe lângă car. Și-l închipuia așteptând la pârlazul grădiniții... Ba, parcă i-ar simți sărutul aprins pe buze.

Până să-și odihnească mama oboseala drumului, Lina se mai repede odată la pârlaz. Cuprinde, dintr'o ochire toată zarea. Se'ntoarce, învârtindu-se pământul cu ea. Nu știe de ce să se prindă. Ii vin în minte cartofii din grădină. S'apucă de prășit, a doua oară.

Mai mult privea spre spărtura gardului, decât se deie din mâini.

Soarele scobâlția spre creștetul dealului. Copilei i-se strecura în suflet o amăreală chinuitoare. Ba, începu a i-se bate și ochiul stâng. Semn de veste rea.

— „Are să vină mai târziu”, — își da singură curaj.

— „Dar, dacă nu va veni?” Și-o podidiau lacrimile.

Rupe un ochiul bouului și rupând petalele ghicește: „vine, nu vine”, „vine... nu vine...” Și a eșit, că vine. Începu a râde, ca o smintită.

Dar o cutremurată văicărelie mame-sii.

— „Leano!... Leano!... Banii din ladă, Leano! Hainele tale Leano!.. Vai de mine, hoții!.. Unde-ai fost mamă?... Că ne-au lăsat goale, nap!”

Pe Leana o luau sudori reci. Împietecindu-se, veni în casă. Lada goală. Hainele ei de mireasă, ca'n palmă. Banii nicăiri.

Și icoana lui Toderuț se șterse din ochii ei, rămânând să-i ia locul chipul murdar al vrăjitoarei.

Iar mamei nu-i intră în gând, cum a putut fi casa ei călcată de hoți, când și-a găsit fata cu poarta și ușile zăvorâte.

PETREA DASCĂLUL

## Inchinare

Salcâmi albiți  
Își scutură floarea  
Și când pe cărări  
Se cerne ninsoarea  
O jalnică soaptă  
Un tainic cuvânt  
Sosește din cotru  
Pe aripi de vânt.

Oceanul de spice  
Se leagănă'n val  
Când toaca răsună  
La schit lângă mal...  
În fața naturii  
Genunchii-mi înclin  
Și forței divine  
Cucernic mă'nchin.

Maria Cioban-Dr. Botiș

## „Biserica Neamului”

Înalță-te cucernică zidire  
Pe câmpu'n care dorm oștiri iubite  
Ca să le faci eternă pomenire  
Și-odihnă sfântă oaselor trudite.

Solemn suna-va glasu-ți de chemare  
Ș ale tale cruci de fier pe turlenjipte  
Scipi-vor în văzduh biruitoare  
Vestind nădejdea morților din cripte.

Și când ți-om săruta iconostasul  
Când morților căuta-vei parastasul  
Ce'l va purta prelung ecoul firii,

Ne-om adânci în taina solitară  
Ce-a ridicat din osul lor o țară  
Și-un prea cinstit locaș Dumnezeirii!..

Mărășești 6/19 August 1923.

Gh. V. Butnariu





# Lumea pierdută

Roman de A. Conan Doyle

— Urmare —

## CAPITOLUL XI

„Eu am fost eroul zilei“

A avut dreptate Lordul John Roxton, când se gândea, că va fi veninoasă mușcătura oribilelor creaturi care ne-au atacat. În dimineața zilei după primele noastre aventuri de pe platou, și Summerlee și eu aveam dureri sfâșietoare și febră, iar genunchiul lui Challenger era atât de umflat, încât abea și-l putea târî. Am fost siliți să rămânem în tabără toată ziua, Lordul John folosind timpul — ajutat de noi, pe cât îi puteam ajuta — să mai înalțe și să mai îngroașe zidul de spini, care ne era singura apărare. Amintesc, că în tot cursul zilei am fost obsedați de sentimentul, că cineva ne spionează de aproape, fără să-mi pot preciza de unde venea, pe ce se întemeia acest sentiment.

Așa mult mă muncea gândul acesta, încât i l-am comunicat și profesorului Challenger, care mi l-a redus de grabă la o escitare cerebrală pricinuită de febră. De repetite ori am privit scrutător în jos, convins că voi vedea ceva, — fără să văd, decât gardurile cetății noastre și deasupra, umbrele cavernoase ale gigantului arbore, care boltea deasupra capetelor noastre. Și totuși, perzista și se potența în mine sentimentul, că aveam aproape de noi, o ființă dușmănoasă, care ne observa. O clipă m'am gândit la superstiția Indianilor, la acel îngrozitor Curupuri — duhul rău al pădurilor, — și îmi închipuiam, că el putea doar să plutească, dușman nevăzut, deasupra noastră, cari i-am invadat această țară a lui.

În noaptea aceea — a treia pe care o petreceam în Țara Maple White — s'a produs o întâmplare, care ne-a lăsat o adâncă și îngrozitoare amintire, și ne-a făcut să-i fim adânc mulțumitori Lordului John că a întărit peste zi baricadele sălașului nostru. Durmeam cu toții în jurul focului, care da să se stingă, când am fost treziți — așa zice, mai potrivit, că am fost zguduiți din

somn, de o serie de țipete și vaere îngrozitoare, cele mai înfricoșate pe care le-am auzit vre-odată. Nu știu cu ce așa putea asemăna acest tumult de urlete, care părea că purcede dela o distanță de abea câteva sute de yarzi dela noi. Era un sunet pătrunzător, ca fluieratul strident al unei locomotive; dar pe când fluieratul e un sunet clar, bine definit, acesta era mai adânc, mai voluminos, vibrant de timbrul agoniei și a groazei. Ne-am acoperit urechile cu mâinile, să nu mai auzim acest strigăt omorător de nervi. Mă acoperi o sudoare rece, și inima îmi bătea să-mi spargă coșul. Părea că este concentrat în acest suprem țipet de agonie, tot dorul vieții care se stinge, tot apelul depărtat către cerul nemilosiv, toată durerea morții. Iar în acest țipet strident, tremurător, se împletea un urlet, intermitent, adânc, o morăitură plină de furie și plăcere, o grotescă acompaniere a strigătului de groază. A ținut două-trei minute acest înfricoșat duet, în vreme ce frunzișul de deasupra era viu de zborul fără cap al păsărilor trezite din somn. Apoi a încetat, deodată, ca și cum s'a început. Am rămas multă vreme tăcuți, înmărmuriți. Apoi Lordul John îngrămădi pe jăratec un braț de crengi, făcând să se înalțe de nou flacărele, care luminau fețele înspăimântate ale tovarășilor mei, și își trimiseră zarea până sus, în umbrele copacului de deasupra noastră.

— Ce-a fost aceasta? șoptii.

— Vom putea-o ști abea mâine dimineața, zise Lordul John. La tot cazul a fost în vecini de noi.

— Am avut privilegiul deosebit să auzim o tragedie preistorică, o dramă din cele nenumărate, care s'au petrecut în alte vremi pe marginele acoperite de trestii și ale lagunelor jurasice, când balaurul mai mare cutropea pe cel mai slab — zise Challenger mai solemn decât oricând înainte. — Norocul omului a fost, că în genealogia creațiunii s'a născut la o dată târzie. În timpurile de dinaintea omului, pământul

era plin de creaturi atât de formidabile, în fața cărora nu i-ar fi ajutat omului nici curajul, nici armele pe care le putea avea. Ce i-ar fi putut ajuta bietului om prostia, sau mânia sau săgeata în lupta cu puteri formidabile ca cele deslănțuite în noaptea aceasta? Chiar înarmat omul cu o armă modernă, toate șansele ar fi în favorul monstrului.

— Mi-e teamă să nu supăr pe prietenul meu de aici — zise Lordul John, mângâindu-și expressul — și totuși cred, că bestia ar avea fără îndoială un frumos for față de mine.

Deodată Summerlee își ridică brațul.

— Tăceți! strigă. Mi-se pare că aud ceva.

Din tăcerea adâncă se desprindea sunetul înăbușit al unor pași. Erau pașii unui animal — ritmul unor pași grei așezați cu grije. L-am auzit încunjurând jur în jur ocolul nostru, oprindu-se pe urmă în fața porții baricadate. Auziam o suflare înceată adâncă — răsufierea animalului care ne dădea târcoale. Ne despărțea de aceasta necunoscută spaimă a nopții abea un slab gard de spini. Am pus cu toții mâna pe arme, iar Lordul John a dat deoparte într'un loc spiniș să poată privi în afară.

— Pe Dumnezeu! șopti Lordul. Mi se pare că-l văd!

M-am dus lângă el și plecându-mă peste umerii lordului privii prin deschizătură. Da, îl vedeam și eu. Prin umbra deasă a pomului se desena o altă umbră, mai neagră, vagă, nedefinită — o figură pitulată, plină de putere selbatecă și amenințare. Nu era mai înalt decât un cal, dar curba spatelui îi arăta grosimea și puterea acestui animal. Răsufierea săsăitoare, regulată și voluminoasă ca pufăitura unei locomotive, trăda un organism monstruos. O clipă, când s'a mișcat, mi s'a părut că prind lucirea alor doi ochi îngrozitori, verzui. Am auzit un zgomot ca și când s'ar fi târît încet înainte.

— Mi se pare că vrea să sară, zisei, ridicând cocoșele puștei.

— Să nu tragi! Să nu tragi! șopti Lordul John. S'ar auzi la o depărtare de mile tunătura în mijlocul nopții acesteia liniștite. Ține arma, ca ultima carte de joc.

**Dacă doriți  
zaharicale  
fine, cereți**

Lloyd 1356 12-26

**'MELISSA'**

**CLUJ**

TELEFON

6-48 și 6-65



— De trece baricada, s'a mântuit cu noi, zice Summerlee și vocea îi trecu într'un fel de răs nervos, isteric.

— Nu trebuie să'l lăsăm să treacă, strigă Lordul John, dar țineți armele pentru ultima scăpare. Să vedem dacă îl pot aduce la rezon pe amicul acesta în altfel. Să încercăm la tot cazul.

A fost un act de curaj extraordinar, ceea ce a întreprins Lordul. Sări la foc, apucă o creangă aprinsă, și în o clipă trecu prin deschizătura îngustă, pe care o făcuse în gard. Monstrul înaintă spre el cu un urlet grozav. Lordul John nu ezită, ci alergând spre el cu pași repezi, ușori, porni cu lemnul aprins în ochii brutei. Pentru un moment am văzut o mască oribilă, un enorm cap de broască râioasă, o piele leproasă, plină de bube, o enormă gură, înroșită de sânge proaspet. Apoi am auzit un vuet prin tufiș, și dus a fost înspăimântorul nostru oaspe.

— M-am gândit, că nu-i va prea plăcea focul — zice Lordul John, zimbînd, întorcându-se între noi și aruncând în foc bucata de lemn mântuitoare.

— Nu trebuia să te primejduiești atât de nebunește, îi ziserăm cu toții.

— Nu aveam alta ce să facem. Dacă ar fi răzbit între noi, ne-am fi pușcat unul pe altul, în graba să'l izbim pe el. De alta parte dacă am fi tras prin gard, și l-am fi rănit, în clipa următoare l-am fi avut, și mai îndârjit, în capul nostru — fără să mai amintesc, că ne-am fi tradat ascunzișul. În definitiv, eu cred, că am scăpat bine din pricină. Dar ce credeți, ce a putut fi?

Savanții noștrii se prlviră reciproc, ezitând să se declare.

— Din partea mea, nu aș putea fi în stare să clasific cu certitudine acest animal, zice Sommerlee aprinzându-și cu un jar luleaua.

— Refuzând să riscați o afirmație, lovediți o corectă rezervă științific. — zice Challenger cu condescendență. — Nici eu nu pot merg mai departe decât să afirm, în termenii generali, că în noaptea aceas am avut privilegiul să facem cunoștință cu o specie de dinosaur carniv. Am remarcat de mai înainte, și verosimil se găsește pe acest ptou o asemenea specie.

— Trebuie să ne amintim însă, că vor fost animale preistorice, după ca nu ne-a rămas până în zilele noastre nici o urmă. Mi se

pare, că ar fi riscat să dăm imediat un nume, să clasificăm imediat, fiecare animal, pe care îl întâlnim aici.

— Exact! Putem în cel mai bun caz încerca o clasificare în cadre cu totul largi. Poate mâine vom găsi unele indicii noi, care să ne ajute să facem o mai precisă clasificare. Deocamdată nu avem decât să ne urmăm somnul intrerupt.

— Dar nu fără de pază! zice Lordul John, cu hotărâre. Nu ne putem lăsa în voia întâmplării într-o țară ca aceasta. Stăm de gardă fiecare câte două ceasuri.

— În cazul acesta, eu iau primele două ceasuri — până îmi termin luleaua — zice Summerlee.

Incepând din clipa aceea nu am rămas nicicând fără santinelă.

A doua zi dimineața, am găsit degrabă cauza îngrozitoarelor țipete, care ne-au tulburat somnul. Poiana iguanodonilor a fost peste noapte teatrul unui oribil măcel. La început, judecând după bălțile de sânge și bucățile mari de carne împrăștiate în cuprinsul poenei, am crezut, că au fost ucise mai multe animale, dar pe urmă, examinând mai deaproape resturile de hoit, am constatat, că toată masa aceasta de carne și sânge era din un singur animal, din un greoi iguanodon, sfâșiat în bucăți, în strictul înțeles al cuvântului de o creatură, poate mai mică, dar fără îndoială mult mai fioroasă decât el.

Profesorii noștrii s'au luat la o interminabilă discuție, în vreme ce examinău bucata de bucată hâlmurile de carne, care purtau urme de dinți îngrozitori și de enorme ghiare.

— Și după aceste noi constatări, trebuie să ne mărginim încă tot la presupuneri, zise Profesorul Challenger, având pe genunchi o fâșie de carne alburie. Urmele de dinți și ghiare pe care le-a lăsat, s'ar potrivi să fie urmele unui tigru speleu, ale cărui rămășițe le găsim și azi în breccia peșterilor noastre; însă creatura cu care avem a face acum e cu mult mai mare, și e reptilă nu mamiferă. Din partea mea aș fi gata să cred că a fost un allosaurus.

— Sau un megalosaurus, zice Summerlee.

— Exact. Poate fi oricare dintre speciile de mari dinosauri, carnivori. În șirul acestor monștrii se găsesc tipurile cele mai înfiorătoare ale vieții animalice, care au pângărit vreo-dată pământul și care azi sunt mândria muzeelor noastre.

Râse zgomotos de aceasta pro-

fesorească antiteză glumeată, dupăce, oricât de nesimțitor ar fi fost Challenger pentru umorul adevărat, izbucnea în hohot la cea mai grosolană și stângace glumă, produsă de spiritul lui.

— Ar fi bine să nu facem așa un scandal aici, zise Lordul John, încrețind din frunte. Nu știm cine sau ce poate să fie în apropierea noastră. De se întâmplă de pildă să se întoarcă la dejun amicul de astă noapte, și dă aici peste noi, mi se pare că ne va cam trece pofta de răs... Dar ce o fi semnul acesta curios de pe pielea iguanodonului?

Pe o bucată de piele, groasă soltoasă de culoarea ardeziei, care acoperea pare-se umărul animalului ucis, era o curioasă pată circulară, neagră, făcută cu o materie care părea a fi asfalt. Nici unul nu am putut bănui ce poate să fie, cu toate că Summerlee își aducea aminte, că a văzut o asemenea pată și pe spata unui iguanodon — pui, dintre cei, pe care i-am văzut înainte cu două zile. Challenger nu sufla nici un cuvînt, ci ne privea răsând îngâmfat ca un curcan, spunându-ne cu întreagă atitudine lui parcă: „dacă aș vrea, v'aș putea lămuri, eu, care vă sunt superior“. În fine Lordul John îi ceru de-a dreptul părerea.

— Dacă Măria-Ta îmi permite să-mi casc și eu gura, voi fi fericit că-mi pot spune modesta mea părere — zise cu un sarcasm absolut forțat. Eu nu prea sunt obișnuit să fiu provocat să vorbesc, în felul cum mi se pare că ai dă obiceiul să provoci oamenii. Să nu crezi, că mă gândeam, că trebuie să-ți cer mai înainte voe ca să pot rade din suflet de neputința noastră.

A trebuit să-i cerem iertare — parcă l-ar fi suparat inadins cineva — până ce simțitorul nostru prieten să consimtă să stee de vorbă cu noi. Potolit viforul răscolit așa fără de veste, Challenger începu a ne vorbi, dela distanță, șezând pe un trunchi răsturnat, ca pe catădră, și într'un ton, de pare că făcea o foarte importantă comunicare unei clase de o mie de studenți.

— Având în vedere aspectul acestor pete, sunt gata să fiu de astădată de acord cu prietenul și colegul meu, profesorul Summerlee, când zice, că acele sunt de asfalt. Dupăce acest platou e o formațiune per eminentiam vulcanică, și având în vedere, că după părerea tuturor somităților, asfaltul este o substanță



în legătură cu forțele plutonice — mi se pare ușor de stabilit, că aici se găsește, undeva asfalt în formă liberă, lichidă, și că aceste creaturi au ajuns, în vre-un fel, în contact cu aceste substanțe. Mi se pare însă de o mai mare importanță chestiunea aceluia monstru carnivor, care și-a lăsat aici sângeroasele urme, pe care le vedem. Din cele esperiate până acum putem stabili, că platoul nostru nu este mai mare decât o plasă din Anglia. Intre granițele lui relativ strâmte, au dăinuit să trăiască în cursul alor nenumărați ani, alături, animale, care în lumea din afară s'au fost de mult stins. Așa fiind, este clar în ochii mei, că într-o perioadă de timp atât de lungă s'ar părea natural că creaturile carnivore, înmulțindu-se netulburate, rând pe rând să stârpească spețele din a căror carne trăiau, și sau să-și schimbe regimul carnivor, sau să moară și ele, de foame. Vedem cu ochii, lucrurile nu s'au petrecut în felul acesta. Trebuie să presupunem așadar, că balanța naturii e salvată prin o piedecă oarecare, care pune limite numărului acestor feroase creaturi. Una dintre cele mai importante probleme, a căror deslegare e datorită noastră, este să găsim care e piedeca aceasta — înțeleaptă, și în ce fel operează ea. Am toată nădejdea, că în curând vom avea privilegiul să putem studia de aproape natura dinozaurului carnivor.

— Iar eu, din partea mea aș nădăjdui, să nu ni se prezinte acest privilegiu — observai.

Profesorul s'a mulțumit să încrunte din sprâncenele stufoase, așa cum face dascălul, când se obraznicește vre-un deavol de copil.

— Dl profesor Summerlee, poate are de făcut vre-o observare... — și cei doi savanți nu au întârziat să se înalțe într-o atmosferă științifică eterică, unde au început să cumpanească cu extraordinară fineță posibilitatea metamorfozării animalelor, și repercusiunile naturale ale impunării hranei.

În ziua aceea am mai explorat o mică parte a platoului, evitând să ne apropiem de mlaștina pterodactililor, și înaintând înspre ost dela locul nostru de tabără. În partea aceasta se întindeau păduri compacte, înfundate cu tufării atât de dese, încât abea puteam să ne tăiem calea.

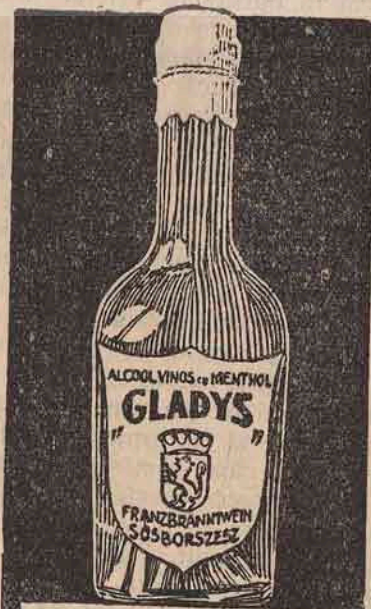
Până acum am zăbovit asupra ororilor acestei Țări alui Maple White; dar moneda avea și aici o a doua față: tot drumul nostru era

acoperit de admirabile flori — cele mai multe albe sau galbene, culoarea caracteristică a florei primevale, dupăcum ne-au spus profesorii. În câte un loc terenul era cu totul învelit de ele, și pe când înaintam, cufundându-ne până în genunchii în acest feeric covor, ne îmbătam de intensul parfum pe care îl răspândeau. Albina noastră, aceiaș, avea aici copios seceriș, și la tot pașul ne încunjura cu zumzetul ei. Mulți arbori, pe subt poala cărora am trecut își atârnav crengile grele de fructe, dintre care multe ne erau cunoscute, altele cu totul nouă. Luând seama, din care fructe se ospetează paserile, am putut încunjura orice primejdie de înveninare, și ne-am adans o savoroasă nouă pleasă în menu-ul nostru. În desișul, prin care înaintam, am găsit o serie de cărări bătătorite făcute de fiare, iar în locurile apătoare am dat de mulțimi de fel de fel de urme, curioase, între care am recunoscut și cele ale iguanodonului. Într-o poiană am văzut de nou o turmă de aceste creaturi, păscând pașnic Lordul John, care le-a privit lung prin binoclu, ne-a încunoștințat că și aceste exemplare purtau pata de asfalt, decât în altă parte a trupului, decât iguanodonul pe care îl vă-

zurăm dimineața. Nu ne putem închipui ce să însemneze acest curios fenomen.

Am mai văzut o mulțime de animale mărunte, arici, furnicar solzos, mistreț, bălțat la păr, cu colți încârligați. Odată printr'un luminiș ce se deschidea între arbori în oare care depărtare am văzut o colină surie, peste care trecea în sărituri largi un animal enorm, cafeniu. Trecu atât de îngrabă, încut nu ne-am putut da seama cu certitudine ce era anume; dacă însă era de fapt un cerb — cum susținea lordul John — era un cerb de mărimea tarandului gigantic irlandez, a cărui rămășițe se găsesc din când în când în săpăturile ce se fac în locurile mlaștinoase ale patriei mele.

De când cu misterioasa vizită, pe care ne-o făcuse cineva sau ceva în lipsa noastră, ne întoarcem totdeauna cu oarecare teamă la tabăra noastră. De data aceasta, însă, ne-am găsit lucrurile neatînse, așa cum le-am lăsat noi. În seara aceea am avut o aprinsă discuție asupra situației actuale, și a planurilor noastre pentru viitor, pe care trebuie să o redau cu oarecare amploare, dupăce în urma ei s'a luat hotărârea unei noi escurzii, care avea să ne aducă în urmă precize cu-



**„Nu-l  
intreci  
cu nimic  
dar îl găsești  
pretutindeni“  
Geza Herczeg  
fabrică che-  
mica, Cluj.**

5-21



Lyold 173





noștințe asupra Țării lui Maple White. Discuția a deschis-o Summerlee. Toată ziua a fost înțepat, ursuz, și acum o întrebare a lordului John asupra programului zilei de mâine, i-a dat prilegiu să-și verse tot veninul.

— Singurul lucru cuminte ce ar fi trebuit să-l facem și azi, și și pe viitor, este să căutăm vre-o cale să scăpăm din cursa în care am căzut. Voi vă zdrobiți capul cum să înțărăm mai adânc în acest ținut. Eu cred, că ar trebui să ne căzrim să găsim cum să ieșim din el.

— Mă miră Domnule — urlă Challenger, răsfirându-și barba majestoasă — mă miră, că un om de știință se poate dimita la asemenea ignobile gânduri. Dv. Vă găsiți într-o țară, care ofere naturalistului ambițios un așa vast teren de înălțătoare cercetări, cum nu a mai oferit nici una de când e lumea, și totuși dv. propuneți să o părăsim înainte de a ne fi câștigat decât unele elementare cunoștințe despre ea și cele ce le cuprind. Mă așteptam la altceva din partea dv. dle profesor Summerlee.

— Nu trebuie să scăpați din vedere însă — zise acru Summerlee — că în London eu am o mare clasă, a cărei studenți sunt dați pe mâna unui foarte spălăcit locum tenens. Și împrejurarea aceasta însă face diferență situația mea de a dtale, dle profesor Challenger, dupăce, încât știu eu, dv. nu ați consimțit să primiți nicicând o însărcinare în învățământul serios al țării.

— Adevărat — zise Challenger. — Eram convins, că ar fi un sacrilegiu să sustrag dela cercetări originale un creier capabil de mari lucruri, de dragul unei ocupațiuni mai inferioare. Iată de ce am refuzat consecvent orice chemare mi s'a făcut pentru catedre.

— De pildă? Care chemare? întreba Summerlee cu un râs sarcastic. Lordul John însă, se grăbi să treacă discuția pe un teren mai puțin războinic.

— Mie mi se pare, zise lordul, că ar fi un lucru de nimic să ne întoarcem în London, înainte de a mai cunoaște o serie întreagă de lucruri, care până acum ne sunt necunoscute.

— Eu din partea mea — zisei — nu aş îndrăzni să intru în redacția gazetei mele și să dau față cu bătrânul Mc.Ardle, în starea de acum. (Mă ierți dragă dle Mc.Ardle, că repet fără încunjur vorbele mele?) Nu mi-ar ierta nicicând, că i-am făcut un raport atât de necomplet. De alt fel, mi se pare, că e păcat de vremea pe care o petrecem discutând acest lucru, dupăce, chiar de am voi să ne coborâm de aci, nu o putem face,

— E o risipă de energie dacă facem altceva decât să ne căutăm calea spre casă — murmură Summerlee din dosul lulelei sale veșnice. Dați-mi voie să vă reamintesc, că am venit aici cu un mandat bine definit, primit la meetingul Institutului de zoologie din London. Mandatul nostru era să dovedim veracitatea afirmațiilor Profesorului Challenger. Azi suntem în situația — o recunosc — să girăm cu numele nostru aceasta veracitate. În urmare mandatul nostru e perfect îndeplinit. Cât privește cercetările amănunțite, care sunt a se face asupra acestui platou: ele sunt aiât de vaste, încât numai o expediție nouă, numeroasă, înzestrată cu echipament special ar putea să aibă pretenția să le îndeplinească. Dacă ne-am încăpățina să facem noi aceste cercetări, s'ar obține un singur rezultat: că nicicând nu ne-am mai întoarce acasă cu importanțele descoperiri, pe care am reușit să le facem și până acum. Profesorul Challenger a găsit mijlocul să ne urcăm în acest platou, pe care îl credeam inaccesibil; eu cred, că ar trebui să-l rugăm să pună de nou în mișcare ingeniositatea Dsale în scopul să găsească mijlocul și pentru a ne cobori, și a ne întoarce în lumea noastră, din care am pornit.

Mărturisesc, că argumentația lui Summerlee, pe când și-o desvolta, mi s'a părut cu totul rezonabilă. Până și Challenger a fost pus pe gânduri de eventualitatea să nu-și poată vedea dușmanii blamați de dovada făcută, cece ar fi cazul, dacă aceasta dovadă nu ar ajunge nicicând în fața detractorilor lui.

— Problema coborârei noastre, mărturisesc, e la prima vedere enormă; zise, dar nu dubitez nici o clipă, că ea va putea fi rezolvită de inteligența mea. Sunt gata să aprob punctul de vedere al colegului meu, că o prea lungă zăbovire în Țara Maple White ar putea fi daunătoare, și că în curând va trebui să ne ocupăm intențiv de problema întoarcerii noastre. Refuz însă cu hotărâre să fac un pas barem înapoi, câtă vreme nu am făcut cel puțin o superficială examinare a acestei țări, și câtă vreme nu putem să ducem cu noi o cât de rudimentară hartă a ei.

Profesorul Summerlee murmură nerăbdător.

— Două zile am explorat — zise — de dimineața până seara, și totuși nu suntem nici cu un fir mai înțelepți asupra geografiei acestui loc, decât cum eram când am pus piciorul mai întâi aici. E clar, că e acoperită aceasta țară cu păduri dese, și că ne-ar trebui luni întregi până am putea-o străbate în lung și lat și am putea schița raportul dintre singuratecele ei părți. Ar fi diferent în cazul, dacă am avea un pisc central, de unde am putea mâneca, dar e platou, într-una platou, coborându-se încolo, după cât știu până acum. Cu cât vom înainta mai depărte, cu atât vom putea avea mai puțin nădejdea unei generale privești.

Inspirația mi-a venit în clipa aceasta. Din întâmplare mi-au căzut ochii pe trunchiul enorm a giganticului copac, care își întindea crențurile deasupra taberei noastre. Dacă grosimea trunchiului întrece așa de mult pe cea a celorlalți arbori,



**AMERICANĂ**

VÂNZAREA  
EXCLUSIVĂ:

**Librăria LEPAGE Cluj**

Cereți oferta!

5-6

A APĂRUT

**FUM de JERTFĂ**

poezii de TEODOR MURĂȘAN  
PREȚUL 20 LEI, ȘI PORTO

De vânzare la principalele librării  
și la autor în Turda.



fără îndoială același lucru trebuia să fie și cu înălțimea lui! Și dacă partea aceasta a platoului era de fapt cea mai ridicată — dupăcum presupuneam cu toții — de ce nu ar fi acest uriaș arbore un turn de veghe, care să domineze întreg ținutul? Și pe când eram în Irlanda, un deavol de copil neastâmpărat, nu era copac în vârful căruia să nu mă pot cățăra. Tovarășii mei mă pot întrece ei în alpinism, dar în chestie de urcat arborii, le sunt măestru, fără îndoială. De-aș ajunge numai să-mi pun piciorul pe după prima creangă, mi s'ar părea un lucru de necrezut să nu-mi găsesc eu scara până în vârful copacului. Camarazii mei au fost extaziați de ideea mea.

— Tinărul nostru prieten — zice Challenger, umflându-și merele roșii din obraji — e în stare să săvârșească acrobații, care îi sunt imposibile unui om, poate mai tare decât el... Aplaud din inimă hotărârea lui.

Pe Jupiter, tinere-amice-băiete, ai lovit cuiul în cap! zice Lordul John bătându-mă pe umăr. Nu pot înțelege, cum de nu ne-am gândit mai înainte la acest lucru atât de simplu. Nu mai avem din zi decât un ceas, dar cred, că va fi deajuns, că să poți face, în blocul de note o schiță cât de rudimentară a ținutului nostru. Dacă așezăm sub creangă aceste trei lăzi de muniții, te ridic eu ușor până la ea.

Se sui pe cele trei lăzi, pe când eu, cu ajutorul Lordului, încă mă cățăram încet pe trunchi în sus, când sosi Challenger și mă asvârli în copac cu o singură mișcare a mâinilor lui enorme. Apucai în brațe creanga groasă, și avui de lucru cu picioarele pe trunchiul luciului, până am ajuns pe creangă, întâi trupul, apoi genunchii. Deasupra mea erau trei crengi admirabile, ca trei fuște mari de scară, și între ele o mulțime de cioturi și crenguțe, așa, că înaintai atât de repede, încât încurând am pierdut din ochi pământul de jos, și nu aveam sub mine decât frunziș verde. Ici și colea dădeam peste părți fără razim pentru mâni și picioare, și odată a trebuit să mă cațăr ca la ora de gimnastică, vreo opt sau zece picioare, pe trunchiul gol. Dar înaintam tot bine, și vocea de bas alui Challenger mi se părea acum că purcede dela o mare distanță. Arborele însă era cu adevărat enorm și privind în sus nu găseam să se rărească câtuși de puțin bolta compactă de frunziș. Pe o

creangă, pe care stăteam văzui deodată ceva, ca o căpiță de fân: o speță de vâsc, o plantă parazită. Încă întinsei capul înspre acolo, să privesc mai de aproape și partea de dincolo a curioasei plante și a fost cât pe aici să mă răstorn din înălțime, de groaza celor ce am văzut.

De aproape, abea de două-trei picioare, mă privea în față o altă față. Creatura căreia aparținea acea față stătea ghemuită de cealaltă parte a vâscului, și se întindea și ea să privească înspre mine în aceeași clipă, când mă întinsei și eu. Era o față omenească, sau cel puțin cu mult mai omenească decât mutra oricărei maimuțe, pe care am văzut-o vreodată. O față lungă, alburie, plină de crețe cojoase, nasul lat, falca din jos proeminentă, în jurul bărbiei cu o urmă de barbă rară, încălțită. Ochii, ascunși sub sprâncene groase, grele, erau bestiali, fioroși, iar când și-a deschis gura să moră amenințător, văzui că avea dinți canini, puternici, ascuțiți, curbați. O clipă am citit în ochii sălbatici, care mă priveau, o nemărginită ură și amenințare. Apoi, deodată ca un fulger se umplură de espresia unei covârșitoare groaze. Creatura cu o clipă mai târziu se pierdu în marea de verdeață, cu un zgomot de crengi rupte în fuga sălbatecă. Observai un trup păros, ca a unui porc roșcat, apoi dispăru într'un vârtej de crengi și frunze.

— Ce e cu tine? auzii strigând de jos vocea Lordului Roxton. Ai pățit ceva?

— L-ați văzut? strigai, ținându-mă cu amândouă mâinile de creangă, tremurându-mi toți nervii.

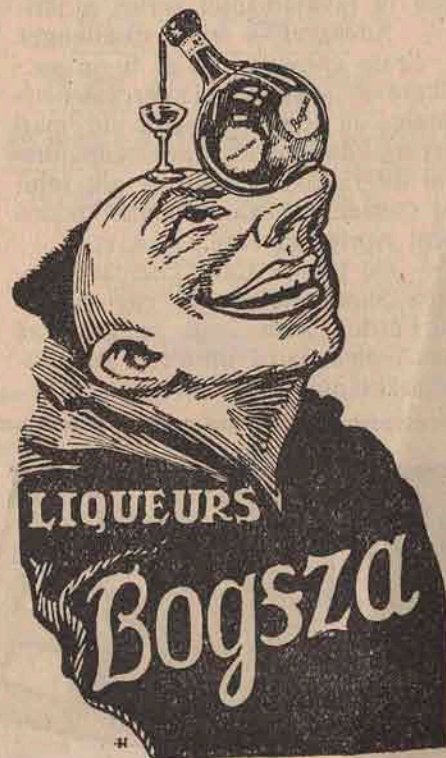
— Am auzit un zgomot, ca și când ai fi lunecat și ai cădea la pământ. Ce a fost?

Așa mult m'a îngrozit neașteptata și curioasa apariție a acestui pitecantrop, încât îmi stătea în gând să ma cobor, și să-mi povestesc experiența tovarășilor mei. Dar eram deja atât de sus în arbore, încât mi se părea că ar fi un fel de deertare dacă m-aș întoarce, fără să-mi fi îndeplinit misiunea.

Hodinind o bună vreme — ca să-mi recapăt răsuflarea și curajul —, am urmat să urc. Odată s'a rupt sub mine o creangă uscată, și am rămas suspendat în mâni pentru câteva minute, până am apucat sub picioare ceva, încolo am urcat fără nici o greutate. Rând pe rând se subția frunzișul din jurul meu, și din boarea, care îmi adia

acum fața am dedus, că eram la o înălțime mai mare decât vârful copacilor din jur. Eram hotărât însă, să nu arunc nici o privire în jur, până nu voi fi ajuns punctul cel mai înalt, și așa, fără să caut priveliști, am urcat, până la creanga din vârf, care se încovăia sub greutatea mea. Aici m-am așezat, pe cât de comot se putea, în furca crengei, și cautându-mi un echilibru, cât de cât stabil — m'am găsit privind aiurit minunata panoramă a curioasei țări în care ne găseam.

Soarele atingea orizontul dinspre apus, și seara era lină, curată, așa că vedeam întregul platou care se întindea la picioarele mele. Dupăcum îl vedeam dela înălțime, avea formă eliptică, cu o lungime de vreo treizeci mile, lat ca la douăzeci. Configurația generală era o enormă concavitate, înclinând toate marginile spre un lac considerabil, care lucea în mijlocul platoului. Conferința acestui lac să fi fost de vreo zece mile, și el se întindea verde ca smaraldul, încântător, în lumina apusului, încunjurat de o îngustă fâșie de trestii, des, suprafața întretăiată de câteva bănci de nisip, care păreau aurite de roșul soarelui ce se culca. La marginea acestor bănci de nisip zăceau o serie de obiecte negre, lungi, care mi se păreau prea groase decât să fie aligatori, și prea lungi decât să fie luntrii. Prin lentilele binoculului





puteam constata, că sunt vietăți, erau însă prea îndepărtate decât să le pot fixa felul.

Din partea, unde ne găseam noi, înspre lacul central, loc de 5—6 mile, se întindeau păduri dese, presărate ici și colo cu câte o poieniță. La picioarele mele, aproape vedeam poiana iguanodonilor, iar mai depărtător vedeam, o deschizătură în desișul arborilor, mocirla pterodactililor. În cealaltă parte însă, platoul prezenta un aspect cu totul deosebit. Aici stâncile bazaltice din jurul platoului se continuau și în interiorul lui, formând un șir de bastioane, înalte de vre-o două sute picioare, cu o frânghie de pădure la picioarele lor. La baza acestor stânci roșietice, cu ceva mai sus de poalele lor, vedeam prin binoclu o serie de adâncituri negre fără îndoială orificiul unor peșteri. În pragul unei peșteri lucea ceva alburii, fără să-mi pot da seama ce anume era. Am schițat panorama aceasta, până când soarele asfințise cu totul, și umbrele care se lăsară cu încetul m'au împiedecat să mai disting detaliile. Apoi m'am coborât la tovarășii mei, care mă așteptau nerăbdători la rădăcina copacului. Eu am fost eroul zilei! Mie mi-a venit ideea, și eu singur am îndeplinit-o; și aveam în mână harta, care ne scutea de trudele unei luni de zbatere pe terenuri grele, pline de necunoscute primejdii. Tovarășii mi-au strâns pe rând mâna, recunoscători. Dar înainte de a le explica detaliile hărții mele, a trebuit să le povestesc întâlnirea mea din copac, cu pitecantropul.

— Să știți, că toată vremea era în copac, zisei.

— De unde crezi?

— Fiindcă tot timpul m'a obsedat sentimentul, că ne păzesc ceva ochi dușmănoși. Parcă v'am amintit și DV. Dle Profesor Challenger.

— Tinărul nostru prieten în tot cazul mi-a amintit așa ceva. El este singurul între noi, care e înzestrat cu acel caracteristic temperament celtic, care îl poate face susceptibil de asemenea impresii.

— Teoria telepatiei.... începe să esplice metodic Summerlee, umplându-și luleaua.

— E o chestiune prea vastă, decât să începem acum să o discutăm — zise Challenger, poruncitor. — Spune-mi — se adresa către mine în tonul unui episcop care examinează băieții în școala de repetiție — spune-mi, ai băgat de seamă, că

creatura își putea oare culca în palmă degetul cel mare?

— Nu am observat; nu știu.

— Avea coadă?

— Nu.

— Cu picioarele putea prinde?

— Nu cred să se fi putut mișca cu atâta ușurință și repeziciune între crengi, dacă nu putea prinde și cu talpa.

— În America de Sud, dacă nu mă înșală memoria — Dl Summerlee, mă poate controla — se găsec treizeci și șase specii de moimițe, dar până acum e necunoscută moima antropoidă sud-americană. De acum este clar, că ea există în ținutul acesta, și putem constata, că nu este de varianta gorilelor, care de altfel nu au fost găsite nicăiri în afară de Africa și Ost. (Era cât pe aici să-mi scape vorba, privind pe Challenger, că mi-a fost dat să văd un văr dulce a gorilelor și în Anglia... în Kensington, pentru prima dată.) Acesta de aici e un tip bărbos, mai spălăcit în culoare, care trăește mai mult între crengile copacilor. Problema, care trebuie să o rezolvim mai întâi e, că acest neam se apropie oare mai mult de oameni sau de moime. În cazul prim, verosimil se va prezenta ca ceea ce se numește în limbajul vulgar „inelul, care lipsește“. E de datoria noastră să căutăm cât de curând soluția acestei probleme.

— Nici poveste să avem aceasta datorie! Întrerupe brusc Summerlee. Acum, că grație inteligenței și istețimei Dlui Malone — (mă iertați că reproduc întocmai vorbele profesorului, fără să o fac din lipsă de modestie) — am reușit să avem o hartă a ținutului, singura și nemijlocita noastră datorie este, să plecăm întregi și sănătoși din acest loc

îngrozitor. E datoria noastră să salvăm științei cele ce am văzut aici, și să cedăm altora ulterioarele expediții. Doar și DV. Dle Challenger, ați admis aceasta, înainte de a ne procura Dl Malone harta.

— Ei bine, — zise Challenger, — admit și eu, că m'aș simți și eu mai hodinit, dacă aș ști în mâinile pretenilor noștri rezultatele de până acum ale expediției acesteia. Dar până în clipa aceasta nici idee nu am, cum am putea să ne coborim de aici. Totuși, după ce până azi nu mi s'a prezentat vre-o problemă pe care să nu o poată soluționa creierul meu inventiv — vă promit, că începând de mâine am să-mi îndrept atențiunea asupra problemei coborârii noastre.

Așa a rămas să fie. Sara, la lumina jucăuse a focului și a unei lumânări, am prelucrat prima hartă a „Lumei pierdute“. Am desenat la locul lui fiecare detaliu, pe care l-am notat din turnul de veghe al meu. Creionul lui Challenger se roti peste elipsa albă, care nota pe hartă lacul central.

— Cum să-l numim? întrebă.

— De ce nu ați prinde dv. privilegiul acesta bun, ca să vă immortalizați numele? întrebă acru, sarcastic Summerlee.

— Am toată încrederea, domnul meu, că numele Challenger, are drept să rămână posterității pe alte temeuri, mult mai personale. Orice „ignoramus“ e în stare să-și siluiească numele nevrednic asupra posterității, impunându-l unui râu sau munte. Nu am nevoie de o asemenea statuie.

Summerlee, cu zimbetul acru pe buze, era pe cale să întrepreadă un nou asalt, când se grăbi să intervină lordul John.

— Dta, tinere-amice-băiete, să botezi lacul, zice. Dta l-ai văzut mai întâi, și pe Jupiter, dacă îi vei zice „Lacul Malone“, nimenea nu va fi în drept să excepționeze.

— Oricum, să lăsăm în grija prietenului nostru tânăr să-i dea un nume, zise și Challenger.

— Atunci — și roșii deabinelea, o simțeam — atunci, admiteți să se numească „Lacul Gladys“.

— Nu ți se pare, că ar fi mai descriptiv, dacă i-am zice „Lacul Central“? întrebă Summerlee.

— Prefer să fie „Lacul Gladys“. Challenger mă privi cu simpatie, și clătină din cap zimbând:

— Copiii sunt tot copii! zise. Se va numi „Lacul Gladys“.

(Va urma)

**Cărți, reviste românești,  
franceze, germane, etc.  
hârtie, articole de birou,  
mașini de scris**

confecție de hârtie și  
imprimate de orice  
natură la:

**Librăria, Papetăria și Tipografia**

**LEPAGE Cluj**

Cereți cataloage, liste  
și oferte. 5—6





**Criza literară ardeleană.** În ultimul număr al revistei „Țara Noastră” într-un articol asupra publicațiilor literare din Ardeal, Dl. Alexandru Hodoș, ajunge la următoarele șire concludente: „Și Ardealul n'are astăzi o revistă literară, împrejurul căreia să vedem adunându-se puterile noastre prezente și speranțele zilei de mâine. Dezorientarea e întristătoare. Deșertul acesta ne arde privirile. Să nu răsără, de nicăiri, nicio îndreptare nouă?” — Suntem de acord, cu simpaticul redactor al „Țării Noastre” în ceea ce privește constatarea domniei sale cu privire la lipsa unei reviste literare ardelenice, care s'adună în jurul ei „puterile noastre prezente și speranțele zilei de mâine”, dar pentru că gândul dsale nu este complet, ne luăm voie să-l întregim noi. Nevoia unei reviste literare ardelenice se impune fără îndoială. Dacă ea totuși nu răsare, de nicăiri, de vină sunt nefastele împrejurări sociale de azi. Puținii scriitori ardeleni au ajuns în trista situație de-a se privi întâi politicieni și numai în planul al doilea literați. Plasați în angrenajul diferitelor partide politice, ei au rupt dintre olalte toate legăturile literare și sociale și purtând unii cu alții polemici politice, au ajuns să-și piardă reciproc stima literară, micșorându-și valorile cu bună știință și în chip metodic. Astfel nimic nu mai există, ca să poată aduna la un loc pe acești oameni, care formează „puterile noastre prezente” și pilda lor influențează în chip înspăimântător „speranțele zilei de mâine”, care se văd fără de nicio îndrumare și fără de niciun sprijin. Mai mult decât scumpetea hârtiei, mai mult chiar decât oribilia indeferență a publicului, cauza pentru care Ardealul nu poate avea deci revista sa literară îndrumătoare este însăși ființa scriitorilor noștri ardeleni. În clipa, în care numele scriitorilor Octavian Goga, Ion Agârbiceanu, I. U. Soricu și Alexandru Ciura ar forma de pildă chiagul unei serioase reviste literare, criza aceasta ar dispărea, ca prin farmec și am putea din nou spune, că „un puternic chiag sufletesc leagă la olaltă, într'un singur trup, pe slujitorii aceluiaș ideal de luptă și nu e o imagine, nu este un gând, nu este un ritm, care să strice armonia întregului”. — Pentru a porni însă lucrurile pe drumul acesta, se cere puțină jertfă și nu știm dacă scriitorii ardeleni sunt capabili s'o aducă. Dacă ar aduce-o, atunci... atunci n'am avea o criză literară, domnule Hodoș!

**Noul președinte al Asociațiunii.** Adu-narea generală a Asociațiunii ținută la Timișoara a ales prin aclamație președinte al său pe dl Vasile Goldiș. Persoana noului îndrumător, care ia locul răposatului Andrei Bărsanu, este cunoscută în întreg cuprinsul țării ca o marcantă personalitate politică, fost ministru, și un bărbat, dela care se mai așteaptă să joace importante roluri în viitor. Ea intrunește, în adevăr, cerințele stabilite la iuțeală de dl Dr. Lu-paș, raportorul comisiunii de candidare la postul de președinte al Asociațiunii:

1. este personalitate culturală-reprezentativă;
2. se bucură de autoritate necontestată;
3. e povățuit de-o adâncă și nefățărîtă religiozitate;
4. se bucură de încrederea deplină a membrilor Asociațiunii; și
5. poate să-și mute domiciliul la Sibiu, urmând exemplul răposatului Andrei Bărsanu.

**Statuia lui Iancu.** Orașul Cluj dispune de vre-o două milioane lei cu care să ridice în fața teatrului național din Cluj o statuie marelui erou național Avram Iancu. Concursul pentru executarea acestei statuii a expirat la 1 Septembrie și comisia însărcinată cu aprobarea lucrărilor a găsit de bine să amâne hotărârea până la 1 Ianuarie, nemulțumită, că nu s'au grăbit să ceară cinstea de a ridica statuia toți sculptorii români, ci numai câțiva. După câte știm, la anul se serbează centenarul nașterii lui Avram Iancu și statuia ar fi trebuit să se desvelească chiar cu acest prilej, în prezența membrilor guvernului, care au anticipat participarea lor la sărbătoarea aceasta. Ne gândim cum se va putea executa în câteva luni acea statuie, care ar reclama cel puțin un an, ca ea să fie gata la serbările centenarului lui Iancu? Se va face desigur o lucrare de artă pripită sau se va amâna desvălirea, căci serbările centenarului nu se vor putea amâna, la nici un caz. Primăria Clujului nu vede, de sigur, ridicolul acestei situații.

**Comemorarea lui Gh. Lazăr.** La 30 Septembrie se va sărbători amintirea marelui Gheorghe Lazăr, mort acu-s o sută de ani. Cu acest prilej se vor organiza mari serbări în satul Avrig, unde Gh. Lazăr a văzut lumina zilei și unde-și doarme somnul de veci. Serbările le organizează I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan.

**„Protocoalele înțelepților Sionului”.** O prețioasă contribuție la lupta națională pe care studențimea română a pornit-o cu atâta avânt și cu atâta îndârjire și care vine să legitimizeze aceasta luptă și să o întezească. Cartea este tradusă în românește de tânărul student Ion I. Moța și traducerea este urmată de o serie de comentarii și anexe de mare valoare, care întregesc și verifică cuprinsul protocoalelor, dându-ne înspăimântătoare detalii asupra primejdiei, pe care o reprezintă pentru societatea omenească elementul jidovesc.

Traducerea este făcută din franțuzește și este precedată de o scrisoare către România scriitorului francez Roger Lambelin, care a tradus aceste „Protocoale” din limba rusă. Scriitorul francez încheie astfel scrisoarea sa: „Mai mult, decât

mulți alții, Românii au de suferit de pe urma cutozirii jidovești, și au a se teme de tiranica și hidoasa-i stăpânire.

„Răul fiind odată bine constat, trebuie să i te opui și să-l respingi cu victorie, iar în acest scop trebuie organizată rezistența, coordonate eforturile naționale.

„Francezii cari sunt conștienți de aceeași primejdii, cari vor să lupte pentru aceeași cauză, trimit un salut din inimă și o călduroasă dovadă de simpatie patrioților români gata de luptă aprigă pentru apărarea vieții și a onoarei țării lor.”

Cartea aceasta prețioasă, de 264 pagini, este necesară tuturor, care vor să cunoască lupta de distrugere a elementul evreiesc. Ea se poate comanda la „Liber-tatea” în Orăștie, jud. Hunedoarei, sau la librării. Costul unui exemplar 35 Lei.

**Ce soarte ne așteaptă.** Bunul nostru glob terestru, pe care-l călcăm în picioare, fără să ne gândim niciodată la bunătățile ce ni le împarte cu o părintească îngrijire, intră într'un nou pericol. După epoca de căldură, apoi de frig și după diluviu este amenințat de o nouă pacoste. E vorba, dacă putem da crezământ profetului Gregory, profesor la universitatea din Jale (America Nordică) să-și peardă o mulțime de țări, cari se vor rupe de dansul și vor în dispăre marea neant al lumii.

Așa de pildă se vor prăbuși în întunec Scandinavia, Scoția, o parte a Mării Britanii, Statele Unite până la lacuri, o mare parte din Asia cu Siberia toată și America de Sud.

De România nu spune nimic, așa, că îmbogățitii de război își pot cheltui liniștiți enormele lor venituri, iar guvernele pot să-și hrănescă fără grijă paraziții.

**Spiritul lui Harding în ispită.** Invențioșii americani s'au gândit îndată după moartea președintelui Statelor Unite, să se pună în legătură cu spiritul lui pentru a-i cere sfaturi pentru viitor. În deosebi voiau să-l chestioneze asupra deslegării problemei Ruhrului și a conflictului anglo-francez, cauzat de aceeași problemă.

Spre scopul acesta Jankei voiau să angajeze pe Conan Doyle renumitul autor al romanelor de senzație, care a mai avut conversații cu morți ilustrii. Conan Doyle a refuzat însă să satisfacă dorința Americanilor. El nu suferă nicio glumă cu lucruri de asemenea natură. A scula pe om din somn, îndată ce a închis ochii i-s'a părut distinsului romancier o glumă de prost gust. Harding va trebui să doarmă încă câteva zile, până când spiritul lui odihnit, va putea fi deranjat. După aceasta odihnă necesară, oricărui mort, care a făcut lungă călătorie de pe pământ până în rai, americanii vor fi satisfăcuți. Spiritul lui Harding le va trimite bezele.

**Tot la 4 minute un divorț.** Un judecător din California, anume Thomas a făcut o statistică a divorțurilor în Statele Unite ale Americii și a ajuns la concluzia, că în fiecare an se fac 160.000 de divorțuri legale, adică tot la patru minute unul. Creșterea divorțurilor este de trei ori mai mare, decât a populației. Tot la nouă căsătorii este un caz de divorț. Dela 1870 până la 1917 numărul divorțurilor a crescut cu 400%. În 1870 au fost 24 de ca-



zuri de divorț la 100.000 de oameni. În 1912 numărul lor a crescut la 112. Thomas se plânge și de lipsa de uniformitate a legii în materie de divorț în diferitele state ale Americii Nordice. Așade pildă se poate foarte ușor ca un american să fie privit ca divorțat într'un stat, ca necăsătorit în altul, sau ca bigamist în un al treilea.

Thomas cere deci să se alătuiască o lege uniformă pentru toate statele Americii de Nord. Sunt încă 17 state în Uniune, în cari nu există o vârstă minimă în chestiuni de căsătorie. În nouă state se pot căsători fata la 12 ani și băiatul la 14.

Astăzi sunt în America de Nord 12000 de femei măritate sub 15 ani și cam 100.000 sub 17.

Desigur că o căsătorie în astfel de condiții nu poate avea durată, căci s'a constatat, că femeile devin serioase abia după ce numără 40 de roze.

**Minunile chirurgiei.** Este lucru constatat, că intervenția chirurgicală în felul cum se practică astăzi este aproape în toate cazurile binefăcătoare. Cu toate acestea rănilor produse în partea de jos a corpului, în regiunea intestinelor, sunt mai totdeauna mortale. Războiul a constatat acest lucru.

Se întâmplă totuși, când intervenția chirurgicală este imediată să se salveze viața în cazurile destul de grave.

Așa de pildă în clinica Doctorului Buquet din Paris a fost adus un tânăr împușcat în foale. Când i-s'a deschis burta s'a constatat că intestinalele erau perforate prin 18 locuri. Chirurgul a cusut intestinalele, a curățat cavitatea lor și în câteva zile bolnavul s'a restabilit pe deplin. Astfel de cazuri contează printre minunile chirurgiei moderne.

**Telefonul-stafie.** Cine nu a avut a se plânge împotriva acestui enervant aparat. Câți nu-și pierd răbdarea și devin nervoși în fața lui. Înșuși Graham Bell, inventatorul lui — se zice — că adescori și-a blestemat invenția.

Dar ca aceasta minunată mașină să provoace moartea din desperare, nu s'a mai întâmplat până mai deunăzi, când Dna Ada Nolte, soția, unui funcționar din Pittsburg a fost găsită moartă la aparat cu receptorul rupt în mână.

Nenorocita femeie era de un timp de vreme chinată la aparat de o conorbitoare necunoscută, care o chema întruna și-i comunica scene din viața — se zice — destrăbălată a bărbatului ei. Comunicările, necunoscuta le făcea în hohote de răs și batjocuri la adresa femeii înșelate, așa încât aceasta ajunsese într'o stare de extremă nervozitate. Zi și noapte auzia sunând telefonul, iar când trecea pe dinaintea aparatului vedea parcă chipul necunoscutei, care se desprindea din el, ca o stafie.

Scene de gelozie s'au născut între soție și bărbatul nevinovat. În zadar au fost toate cercetările pentru a descoperi pe intriganta criminală, căci nu s'a putut da de urma ei, deoarece aceasta avea grijă să ceară telefonul tot la stațiuni publice.

În scurt timp sărmana dna Nolte n'a mai putut suferi 'intrigele' și batjocurile

telefonice ale dușmanei necunoscute și într'o bună zi, când telefonul a sunat din nou și dânsa a auzit același glas strident și batjocoritor, a băut o soluție de sublimat și rupând nervoasă șinorul receptorului și-a pus capăt zilelor.

Telefonul a omorât-o.

**Du-te de vreme acasă.** Sfatul acesta îl dăm tuturor femeilor, cari au obiceiul să se preumbe prea mult pe străzi. Căci iată ce a pățit o pariziancă, de curând măritată. Dna X — povestește o revistă franceză — măritată de curând avea obiceiul să întârzie în societatea unei prietene, căreia-i povestea nimicuri din intimitățile conjugale. Într'o seară a pățit-o însă. Ajungând acasă după închiderea porții n'a putut intra fie din cauza defectuoșității soneriei, fie că portarul dormea prea adânc. Desperată dna X a început a plânge. În curând fluturii de noapte au început a o încercui și a-i adresa propuneri galante. Un vardist sosi și el la fața locului și imprăstie fluturii. Pe urmă o conduse la un hotel, unde o plasă până a doua zi.

Dna X enervată, n'a putut închide ochii. Teama de judecata bărbatului o cuprinsese.

Judecata desigur n'a lipsit, căci dna X a luat-o a doua zi la un strașnic interogator.

Când criza devenise acută, se prezintă vardistul, și cu o liniște stoică intervine:

„Dna X, femeia d-tale am dus-o eu la hotel”...

Divorțul a fost repede declarat, din cauza insultei aduse vieții conjugale din partea d-nei X, care fără nicio jenă a însoțit pe vardist la hotel. Bărbatul a înțeles greșit explicația dată de vardist și tribunalul a întărit această eroare.

Iată ce face o mică întârziere.

**Dexteritatea femeilor chineze.** În China este obiceiul în luna a șaptea, cum este și la noi de pildă în seara de anul nou, de a se cerceta harnicia și dexteritatea femeilor.

Spre scopul acesta, în cadrul unor serbări, se fac fel și fel de probe.

De pildă la lumina slabă a unor panglici aprinse de hârtie fetele încearcă să bage în ac șapte fire de mătase. Destoinicia fetei se judecă după numărul firelor băgate în ac.

Altă probă este cu prinderea de paiănjeni și închiderea lor în cutii. Dacă până a doua zi paiănjenul își țese pânză, fata va fi la fel de harnică.

ATELIER MODERN  
DE FOTOGRAFII  
**G-A-R-D-I & C<sup>o</sup>**  
CLUJ, STRADA  
ȘAGUNA No. 13

## Scrisori dela redacție

**Casina Română, Turda.** Am primit cei 50 de Lei trimiși. Abonamentul D-v. e plătit până la 1 Iulie a. c.

**Lucreția Mureșan, Turda.** Confirmăm primirea a 60 de Lei.

**A. Țucra, Alios.** Abonamentul D-v. e plătit până la 1 Iulie 1923.

**Filip Leuca, Pâncota.** Confirmăm primirea celor 60 Lei.

**Reuniunea rom. de lectură, Năsăud.** Am primit cei 140 Lei trimiși.

**Petre P. Zorilă, Ploești.** Confirmăm primirea celor 60 de Lei trimiși.

**Donița Balnojan, Végzszentmihály.** Anul acesta este achitat integral. Mulțumim.

**Vasile Covaci, Tâmbul.** Pe anul acesta este achitat.

**C. Goran.** Vor apărea.

**Gh. V. B.** „O drag poporul meu” nu am primit-o.

**Ioan I. Filip, Lugojul de jos:** A fost greșală de tipar. Am primit 60 lei, nu 30.

## Publicații noi

**Arhiva C.F.R.** anul II. nr. 1—2, Chișinău  
**Analele Râmnicului,** anul I. nr. 3. Râmnicul-Sărat.

**I. Negruzzi:** Un drum la Cahul, editura Cartea Românească, 2 Lei.

**Tr. Lalescu:** Telefonია fără fir, aceeași editură, 3 Lei.

**D-rul E. Georghiu și Goldenberg Bayler:** Sarcina, facerea și lehuția, aceeași editură, 3 Lei.

**I. Glăvan:** Cum orbim, aceeași edit. 3 Lei.

**Art. Gorovei:** Meșteșugul vopsitului cu buruienii, aceeași editură, 3 Lei.

**G. Gheorghiu:** Păstrarea cărnei de porc, aceeași editură, 3 Lei.

**1 FRANC = 7 LEI**  
**La librăria LEPAGE**  
pentru editurile casei  
**MASSON-PARIS**  
Pentru alte ed. franceze, cel  
mai mare favor de schimb 3-6  
**Cereți catalog!**

**CELE MAI FINE  
LAME DE RAS**  
**UNICUM**  
SE GĂSESC LA CUTITĂRIĂ KUN CLUJ  
și toate accesoriile în această branșă

**Răspândiți Revista „Cosinzeana”**



A apărut:

și se găsește de vânzare  
la administrația noastră:

## DOUĂ IUBIRI

versuri lirice de  
**RADU MĂRGEAN**  
PREȚUL 7 LEI FRANCO.

LA

## Regele Pălăriilor

au sosit

## Noutăți

în specialități de mode de domni.

15-23

Lloyd 1287



Sticle și oglinzi pentru mobilă,  
șlefuite în stil baroc, în formă  
de stea și flori, precum și după  
desenuri, se pregătesc artistic la  
Fabrica și șlefuitoria de sticle și oglinzi.

## HUNWALD CLUJ

Strada Vlahuță No. 3. Telefon 1-47.  
**Resmăluim oglinzi stricate.**  
Lloyd 1152 16-24

Intreprindere Electrotehnică  
Românească

## Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7. Telefon 577.

**Furnizează:** Electromotoare, Dina-  
muri, Vase pentru gă-  
tit, FEARĂ DE CĂLCAT, Acumulatori, BECURI  
pentru orice tensiune și lumină, diferite  
alte aparate electrice și materiale de in-  
stalație.

**Execută:** la comandă orice instalațiuni  
de lumină, transmițeri de  
forță atât în loc cât și în provincie, PRO-  
IECTE ȘI OFERTE LA CERERE GRATUIT.

Stațiune de încărcat  
și reparat acumulatori.

16-22

Adresa destinatarului:

## Frații Renner & Co. S. A. Cluj

Este  
cea mai  
mare fabrică  
de pielărie din Ro-  
mânia. Produsele ei: In-  
călțăminte, curele de transmi-  
siune, diferite feluri de  
pielărie și talpă con-  
curează cu ori-  
ce produse  
streine

**! Cereți pretufindeni aceste produse !**

S'A DESCHIS INSTITUTUL IDROTERAPEUTIC

## „DIANA“

BĂI: DE ACID-CARBONIC, ESTRAS DE BRAD, DE SUL-  
FUR, DE SARE, ELECTRICE, TERMALE, DE SOARE etc.  
10-24 Medic conducător: Dr. PORSCHÉ neurolog. Lloyd 1634

## BERILE fabricii de bere CELL din Cluj

Berea nutritoare

Berea

## Hercules și Monostor

Specialitatea deschisă

brună din malți dublu

DEPOURI ȘI REPREZENTANȚE ÎN PROVINCIE

Gherla, Dej, Jibou, Șimleul Silvaniei, Tășnad, Huedin, Gilău, Iara-de-jos,  
Mociu, Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari, Satu-Mare, Baia-Mare, Șom-  
18-24 cuta Mare, Sighetul Marmației ș. a. m.

La administrația noastră se  
găsește de vânzare Colecția  
completă din 1922 a revistei „COSINZEANA“  
Prețul unei colecții nelegate  
O colecție legată frumos

## „COSINZEANA“

Lei 120.-  
Lei 180.-